

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU SON SINIF
ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ, İŞSİZLİK
KAYGISI ve UMUTSUZLUK İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammet Ali ÖMÜR

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz SEÇGİN

TOKAT-2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz SEÇGİN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk İlişkisi” adlı yüksek lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

30/01/2024

Muhammet Ali ÖMÜR

JÜRİ KABUL VE ONAY

Muhammet Ali ÖMÜR tarafından hazırlanan “**Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk İlişkisi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 11/01/2024 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)**İmzası**

Üye (Başkan): Prof. Dr. Sema POLATCI

.....

Üye : Doç. Dr. Semra AY

.....

Üye (Danışman): Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz SEÇGİN

.....

ONAY

...../...../2024

.....
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

İlk olarak tez çalışması sürecimde yardımlarını esirgemeyen ve değerli bilgilerini benimle paylaşan saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz SEÇGİN'e teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yol gösteren, beni cesaretlendiren ve her koşulda yanımda olduklarını hissettiğim canım eşim Esen BOYRAZ ÖMÜR'e, canım annem Naciye ÖMÜR'e ve dünyaya yeni gözlerini açan biricik oğlum Kerem Aras ÖMÜR'E sonsuz teşekkür ederim. Tez yazma dönemimde sürekli varlığını hissettiren ve değerli katkıları için hocam Doç. Dr. Semra AY, Prof. Dr. Sema POLATCI, değerli dostlarım Dr. Öğr. Üyesi Hasan Fehmi ÖZEL ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet İsmail KATI ve Öğr. Gör. Aziz Can ŞENSAZLI'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Muhammet Ali ÖMÜR

ÖZET

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ, İŞSİZLİK KAYGISI VE UMUTSUZLUK İLİŞKİSİ

ÖMÜR, Muhammet Ali

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz

SEÇGİN

Ocak 2024, ix + 81 sayfa

Bu çalışmanın amacı öğrencilerinin girişimcilik niyetleri, işsizlik kaygıları ve umutsuzluk düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemektir. Veriler, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinden (n=241) anket uygulamasıyla elde edilmiştir. Anket formunun ilk bölümünü girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk ölçekleri oluştururken, ikinci bölümde ise öğrencilerin demografik özellikleri yer almaktadır.

Veriler, SPSS programı kullanılarak betimsel istatistik, fark analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri ile değerlendirilmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre; girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında negatif yönde, girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasında negatif yönde, işsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasında ise pozitif yönde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin yaş, cinsiyet, ailede ticaretle uğraşan birinin varlığı, anne ve baba eğitim durumu, girişimcilik kursu eğitimi almış olma ve iş deneyimi gibi demografik özelliklerin girişimcilik niyeti, iş kaygısı ve umutsuzluk ölçeği puan ortalamaları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı, Umutsuzluk, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencileri

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURIAL INTENTION, UNEMPLOYMENT ANXIETY AND HOPELESSNESS IN HEALTH SERVICES VOCATIONAL SCHOOL SENIOR STUDENTS

ÖMÜR, Muhammet Ali

Master's Thesis, Business Administration Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz SEÇGİN

January 2024, ix + 81 pages

The objective of this study is to establish the correlation between entrepreneurial intentions, unemployment concerns, and hopelessness levels of students and their demographic characteristics. Data were collected from 241 final-year students at Manisa Celal Bayar University Vocational School of Health Services through a questionnaire. The questionnaire comprises two parts. The first part includes scales for measuring entrepreneurial intention, unemployment anxiety, and hopelessness. The second part contains demographic characteristics of the students.

The data were analysed using descriptive statistics, difference analyses, correlation and regression analyses with SPSS software. The correlation analyses revealed significant negative relationships between entrepreneurship intention and both unemployment anxiety and hopelessness. Additionally, a positive relationship was found between unemployment anxiety and hopelessness.

The study found that demographic characteristics of students, including age, gender, presence of a family member engaged in trade, mother's and father's education status, completion of entrepreneurship course training, and work experience, had an impact on the mean scores of entrepreneurship intention, job anxiety, and hopelessness scale.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurial Intention, Unemployment Anxiety, Health Services Vocational School Senior Students

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM 1. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ.....	1
1.1. GİRİŞİMCİ KAVRAMI.....	1
1.2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI.....	2
1.3. GİRİŞİMCİLİĞE ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	3
1.3.1. Aile.....	3
1.3.2. Kişilik Özellikleri.....	3
1.3.3. Eğitim.....	4
1.3.4. Toplumsal Kültür.....	5
1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN EKONOMİK VE SOSYAL FONKSİYONU.....	5
1.5. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ.....	6
1.6. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ MODELLERİ.....	7
1.6.1. Girişimsel Olay Modeli.....	7
1.6.2. Girişimsel Niyet Modeli.....	8
1.6.3. Planlanmış Davranış Modeli.....	8
BÖLÜM 2. İŞSİZLİK KAYGISI.....	9
2.1. KAYGI KAVRAMI.....	9
2.2. KAYGI BELİRTİLERİ.....	10
2.3. KAYGI TÜRLERİ.....	11
2.3.1. Durumluk Kaygı.....	11
2.3.2. Sürekli Kaygı.....	11
2.4. KAYGININ SEBEPLERİ.....	12
2.5. KAYGIYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	13
2.5.1. Yaş.....	13
2.5.2. Cinsiyet.....	14
2.5.3. Kardeş Sayısı.....	14
2.5.4. Ebeveynleri Eğitim Durumları ve Meslekleri.....	15
2.5.5. Sosyoekonomik Durum.....	16
BÖLÜM 3. UMUTSUZLUK.....	17
3.1. UMUT VE UMUTSUZLUK KAVRAMI.....	17
3.1.1. Umut Kavramı.....	17
3.1.2. Umutsuzluk Kavramı.....	17
3.2. UMUTSUZLUĞUN NEDENLERİ.....	18
3.2.1. Benliğin Yitirilmesi.....	18
3.2.2. İncanın Zayıflaması.....	18
3.2.3. Anlam Yitimi.....	19
3.2.4. Üreticilik ve Yaratıcılık Yitimi.....	19
3.2.5. Hayatta Karşılaşılan Diğer Olumsuz Durumlar.....	20
3.3. UMUTSUZLUĞUN SONUÇLARI.....	20
3.3.1. Umutsuzluk ve Depresyon.....	20
3.3.2. Umutsuzluk ve İntihar.....	21
BÖLÜM 4: SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ, İŞSİZLİK KAYGISI VE UMUTSUZLUK İLİŞKİSİ.....	22
4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	22
4.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	22
4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	23

4.3.1.	Evren ve Örneklem.....	24
4.3.2.	Araştırmanın Modeli	24
4.3.3.	Araştırmanın Hipotezleri	24
4.4.	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	25
4.4.1.	Girişimcilik Niyeti Ölçeği	26
4.4.2.	İşsizlik Kaygısı Ölçeği	26
4.4.3.	Beck Umutsuzluk Ölçeği.....	27
4.5.	VERİ SETİNİN ANALİZLERE HAZIRLANMASI	27
4.6.	ÖLÇEKLERİN GÜVENİRLİĞİ.....	28
4.7.	ARAŞTIRMANIN BULGULARI	29
4.7.1.	Çalışmaya Katılım Sağlayan Öğrencilerin Demografik Özellikleri	29
4.7.2.	Araştırma Değişkenlerine Yönelik Betimsel Bulgular	30
4.7.3.	Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkileri İnceleyen Korelasyon Analizi Bulguları	31
4.7.4.	Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk Regresyon Analiz Sonuçları	34
4.7.5.	Araştırma Değişkenlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular	35
	.....	35
	.....	35
	BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
	KAYNAKÇA	55
	EK 1: ANKET FORMU	66
	EK 2. ÖZGEÇMİŞ.....	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kullanılan Değişkenler ve Alt Boyutlarının Normallik Test Sonucu	27
Tablo 2. Ölçeklerin İç Tutarlılık (Cronbach Alfa) Katsayıları.....	29
Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özellikleri	29
Tablo 4. Araştırma Değişkenlerine Yönelik Betimsel Bulgular	31
Tablo 5. Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk Korelasyon Analizleri	31
Tablo 6. İşsizlik Kaygısı Alt Boyutları ile Girişimcilik Niyeti ve Umutsuzluk Korelasyon Analiz Sonuçları.....	32
Tablo 7. Umutsuzluk Alt Boyutları ile Girişimcilik Niyeti ve İşsizlik Kaygısı Korelasyon Analiz Sonuçları.....	33
Tablo 8. Girişimcilik Niyeti ile İşsizlik Kaygısı Regresyon Analiz Sonuçları	34
Tablo 9. Girişimcilik Niyeti ile Umutsuzluk Regresyon Analiz Sonuçları.....	34
Tablo 10. İşsizlik Kaygısı ile Umutsuzluk Regresyon Analiz Sonuçları.....	35
Tablo 11. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetine Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	36
Tablo 12. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	37
Tablo 13. Araştırmaya Katılanların Ailede Ticaret ile Uğraşan Birinin Olma Durumuna Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	38
Tablo 14. Araştırmaya Katılanların Baba Eğitim Durumları ile Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlar Arasındaki İlişkiye Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	39
Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Anne Eğitim Durumları ile Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	40
Tablo 16. Araştırmaya Katılanların Ailelerinin Ekonomik Durumları ile Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlar Arasındaki İlişkiye Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	41
Tablo 17. Araştırmaya Katılanların Girişimcilik Dersi/Kursu Alma Durumuna Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	43
Tablo 18. Araştırmaya Katılanların İş Deneyimi Durumuna Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	44
Tablo 19. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Sonuçların Özeti.....	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma modeli.....	24
--------------------------------	----

1. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

Tez çalışmasının bu bölümünde girişimcilik kavramı, girişimciliğe etki eden faktörler, girişimciliğin ekonomik ve sosyal fonksiyonu, girişimcilik niyeti ve girişimcilik niyeti modelleri üzerinde durulmuştur.

1.1. GİRİŞİMCİ KAVRAMI

Girişimci (entrepeneur) kavramı, İngilizcede “enter” (giriş) ile “pre” (ilk) kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş olup “ilk başlayan veya ilk girişen” anlamını taşımaktadır (Korkmaz, 2000, s. 165). Literatürde girişimci kavramı ile ilgili birçok farklı tanım yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları;

- Türk Dil Kurumuna göre girişimci kavramı “üretim için emek, sermaye, doğa vb. üretim faktörlerini bir araya getirerek üretim sürecini tasarlayan, örgütleyen ve olası tüm riskleri üstelenen kişidir (TDK, 2023).
- Girişimci, belirsizlik içinde sermaye oluşturma, kar etme ve büyüme amacıyla riskleri göze alarak gerekli kaynak ve fırsatları bir araya getirerek, yeni bir iş veya organizasyon kuran kişidir (Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan, 2013, s. 16).
- Girişimci, emek, sermaye, doğal kaynak vb. üretim veya hizmet faktörlerini, toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet veya malları üretmek amacıyla, uygun ortam ve koşullarda bir araya getiren kişidir (Taysı ve Canbaz, 2014, s. 59).
- Girişimci, karlı fırsatları keşfeden, değerlendiren ve kullanan, riski hesaba katan, fırsatlara ve yenilik ihtiyacına karşı tetikte olan kişidir (Roberts ve Woods, 2005, s. 46).
- Girişimci, ekonomiye zenginlik ve değer yaratmak amacıyla üretim faktörlerini düzenleme, denetleme ve organize etme işlevlerini yerine getiren bireydir (Kriese ve diğ., 202, s. 648).
- Girişimci, talepleri analiz eden, değişken çevre koşullarında uygun ürün veya hizmet oluşturan, mevcut ürün veya hizmeti geliştiren, yol haritası çizen, oluşabilecek riskleri göz önüne alan, mevcut kaynakları verimli kullanan ve girişime yön çizen kişidir (Naktiyok, 2004, s. 10-11).

Görüldüğü üzere, girişimci kavramı ile ilgili farklı tanımlar yapılmasına rağmen, bu tanımlarda genel olarak üretim faktörlerinin bir araya getirilmesi, fırsatların değerlendirilmesi ve olası risklerin üstlenilmesi gibi ortak ifadeler yer almaktadır.

Girişimci bireyler girişimde buldukları faaliyetlerde başarılı ya da başarısız olabilirler, ancak yapılan bazı araştırmalarda girişimlerinde başarılı olan girişimcilerin bazı ortak özelliklere sahip olduğu belirtilmektedir. Bu özellikleri sıralayacak olursak (Kaya, 2007, s. 120);

- Başarılı girişimciler, öngörülebilir riskleri üstlenen ve kontrol altında tutan, cesaret sahibi kişiler olup, kumarbaz değildirler.
- Başarılı girişimciler, amaç ve isteklerini bilen, girişimin misyon ve vizyonuna göre hareket eden, yol ve yöntemleri belirleyerek, harekete geçiren kişilerdir.
- Başarılı girişimciler, girişim yol haritasını oluşturan, var olan kaynakları etkili bir biçimde kullanan, hedeflerine ulaşmaya çalışan, yönetim fonksiyonlarını ve üretimi planlayabilen, birçok özelliği kendisinde bulduran donanımlı kişilerdir.
- Başarılı girişimciler, kendi kararları doğrultusunda hareket edebilen, sorumluluk sahibi ve takım çalışmalarına uygun kişilerdir.

1.2. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Almanca 'da "unternehmen" ve Fransızca'da "entreprise" kelimelerinden türetilmiş olan girişimcilik kavramı, Türkçe de "üstlenmek" manasına gelmektedir (Ballı ve Koca Ballı, 2013, s. 102). Türk Dil Kurumuna göre "girişimci olma durumu" (TDK, 2023) olarak tanımlanan girişimcilik kavramının araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Kirzner'e göre ekonomik bir değer ortaya çıkarmak için fırsatların keşfi olarak ifade edilen girişimcilik kavramı (Kirzner, 2009, s. 147), Altuntaş'a göre ise değer yaratmak için kâr, büyüme veya başka bir biçime bürünmek amacıyla ekonomik değişimlerle sonuçlanacak eylem olarak görülmektedir (Altuntaş, 2014, s. 103). Girişimcilik kavramı Vetkataraman'a göre geleceğin ürün ve hizmet fırsatlarının, kim tarafından, hangi şekilde, hangi etkilerle ortaya konulacağını, değerlendirileceğini ve kullanılacağını bilimsel çerçevede incelenmesi (Vetkataraman, 1997, s. 121), Holcombe'e göre teknolojik gelişme, yenilik ve insan sermayesine yatırımın yanı sıra, genel anlamda ekonomik

büyümenin de tetikleyicisi olarak görülmektedir (Holcombe, 1998, s. 45). Casson ise girişimciliği yeni ürün veya hizmetlerin üretim maliyetlerinin üstündeki bir fiyatla piyasaya sunularak satıldığı durum olarak ifade etmektedir (Casson, 1982, s. 21).

1.3. GİRİŞİMCİLİĞE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Girişimcilik eğilimi; aile, kişisel özellikler, eğitim, ekonomik çevre ve içinde bulunduğu toplum gibi faktörlerden etkilenmektedir (Chen ve Lai, 2010, s. 10).

1.3.1. Aile

Toplumların temelini oluşturan aile, kişilerin girişimcilik kişiliklerinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Küçük yaştan itibaren ailede alınan görgü ve eğitim kuralları kişinin hayatı boyunca aldığı kararları ve yapacağı işleri etkilemektedir. Ailelerin küçük yaştan itibaren çocuğa verdiği destek, cesaret ve yapılan yanlışların telafisinden elde edilen kazanımların, kişilerin girişimcilik eğilimini artırdığı görülmektedir (Shen ve diğerleri, 2017, s. 31).

Girişimci bir aileden gelmek de kişinin girişimcilik eğilimini etkileyen diğer bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Çetinkaya Bozkurt, 2011, s. 25). Türkiye'de gerçekleştirilen çalışmalarda girişimcilerin çoğunluğunun aile bireylerinin iş adamı veya tüccar olduğu görülmektedir (Esen ve Conkar, 1999, s. 3; TÜSİAD, 1987).

1.3.2. Kişilik Özellikleri

19. yüzyılın ortalarından bu zamana kadar pek çok araştırmacının yaptıkları çalışmalarda dikkatleri başarılı girişimcilerin kişilik özelliklerine çekerek bu alanda yoğunlaşmasını sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Buradaki temel amaç ise, girişimci kişilerin ortak özelliklerinin ortaya çıkarılmasıdır (Keleş, vd., 2012, s. 109). Bu çalışmalarda girişimci kişilik özellikleri olarak özgüvenli olma, yenilikçi olma, risk alabilme, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilme, proaktif kişilik, başarı ihtiyacı ve kontrol odağına sahip olma üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir (Uygun ve ark., 2012, s. 4).

Kişilik insanların çevreleriyle olan ilişkilerine yön veren, onları başka bireylerden ayırt eden, içinde bulunduğu ortama ve insan ilişkilerine yön veren, huy, mizaç, davranış, alışkanlık ve savunma mekanizması gibi bütün unsurları bir araya

toplayan etmenler olarak tanımlanmaktadır (Tok ve ark., 2014, s. 50). Uygun ve arkadaşlarına göre bireylerin kişilikleri onları girişimci olmaya iten temel faktördür (Uygun ve ark., 2012, s. 4).

Girişimci kişilik özelliklerinin bireylerde doğuştan mı var olduğu, yoksa sonradan mı kazanıldığı önemli bir tartışma konusudur. Girişimci kişilik özelliklerinin bireylerde doğuştan var olduğunu savunan araştırmacılar olduğu gibi, bu kişilik özelliklerinin ailevi, ekonomik, çevresel, kültürel, sosyal ve siyasal faktörlerin etkisiyle sonradan kazandırıldığı görüşü de oldukça yaygındır. Kişilerin girişimcilikte başarılı olabilmeleri için birçok kişilik özelliklerine sahip olması gerektiği, günümüze kadar yapılmış olan birçok çalışmada ortaya konulmuştur. Girişimci kişilik kalıtsal olarak da bireylerde bulunabilir. Kişinin içinde bulunduğu çevrenin de girişimci birey olmada önemli bir role sahip olduğu belirtilmektedir (Bozkurt ve ark., 2012, s. 231). Özgüveni düşük, sürekli olarak gelişen ve yenilenen ortam koşullarına ayak uyduramayan ve riske girmekten çekinen kişilerin başarı olasılıkları düşüktür (Kinay, 2006, s. 79).

1.3.3. Eğitim

Eğitim kişilerin her yönden gelişmesini sağladığı gibi girişimcilik alanında da önemli gelişmelere olanak sağlamaktadır. Bu sayede eğitim öğrenimleriyle girişimcilik faaliyetleri artırılabilir. Kişilere verilen eğitim sayesinde girişimcilik yolundaki bireylerin farkındalıklarının artmasına, bilgi ve becerilerinin gelişmesine, sahip oldukları yeteneklerin ortaya çıkmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca eğitim kişilerin hata ve yanlış karar almalarının önüne geçip hizmet ve/veya üretim kaynaklarının israf edilmesini engellemektir. (Cansız, 2007, s. 77-78).

Kişiler küçük yaştan itibaren eğitim aldıkları için okulda karşılaştığı bazı olumsuzluklar, kişinin özgüveninin azalmasına, risk almaktan çekinen, yaratıcılık ve yenilikten uzak bir karaktere sahip olmasına neden olmaktadır. Özellikle ezberci eğitimden uzak, yetenek, beceri ve yaratıcılık yönlerin geliştirilmesine yönelik eğitimlerin verilmesi, kişilerin girişimcilik eğilimini olumlu yönde etkilemektedir (Çelik, 2013, s. 8).

Kişiler almış oldukları eğitim sayesinde girişimcilik eğilimlerinde olumlu veya olumsuz duygulara sahip olabilirler. Girişimci bireylerin belirli bir seviyede

okuma ve yazma yeteneğine sahip olması ve birçok alanda da bilgi sahibi olması gerekmektedir (Bozkurt, 2014, s. 33). Eğitim, bulunduğu ülkenin ekonomik durumun da gelişmesine olanak sağlamaktadır. Eğitim seviyesi artan toplumlarda, fırsat ve yeni fikirleri yatırıma çevirerek, ülkenin kalkınmasına, toplumun gelir ve refah seviyesinin artmasına katkı sağlamaktadır (Erdurur, 2012, s. 5).

1.3.4. Toplumsal Kültür

Toplumların kendine özgü bir yaşam tarzı bulunmaktadır. Girişimci kişiler de içinde yaşadığı topluluğun kültüründen önemli ölçüde etkilenmektedir (Özdaşlı ve Özkara, 2010, s. 139).

Risk alma ve yenilikçi değerler çıkarmak gibi girişimciliğin ana kavramlarından olan bu faaliyetler bazı toplumsal kültürlerde yer almazken, bazı toplumsal kültürlerde destek görmektedir (Erkan, 2012, s. 28).

Girişimci bireyin içinde bulunduğu kültürden etkilenme düzeyi, toplumun modern ve geleneksel yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Geleneksel toplumda yetişmiş bir girişimci kültürel değerlere daha bağlı iken, modern toplumda büyümüş bir girişimcinin ise kültürel değerlerden etkilenme ve bağlılık oranı daha sınırlıdır (Erdem, 2001, s. 44).

1.4. GİRİŞİMCİLİĞİN EKONOMİK VE SOSYAL FONKSİYONU

Schumpeter'in yeni fırsatların oluşmasında, yenilikçilik ve yaratıcı yıkımın rolü üzerine fikirleri, girişimciliğin ekonomik fonksiyonun temellerini oluşturmaktadır. Girişimciler bu rollerini yerine getirirken yeni üretim yöntemleri, yeni ürünler, yeni pazarlar ve kaynakları keşfetmek, yeni ürünler piyasaya sürmek gibi faaliyetlerle pazar rekabetine dayalı dinamik ve değişen bir ekonomik düzene katkıda bulunurlar. (Kiessling ve Glenn Richey, 2004, s. 1274).

Girişimcilik sadece yenilik, teknolojik gelişme ve beşerî sermayeye yatırımdan ibaret değildir, aynı zamanda ekonomik büyümenin lokomotifi olma görevini de üstlenmektedir (Holcombe, 1998, s. 60). Girişimciliğin gelişmekte olan ekonomilerdeki işgücü piyasasına önemli ölçüde etki ettiği, istihdamın büyük bir kısmının girişimcilik faaliyetlerine bağlı olarak yaratıldığı belirtilmektedir (Falco ve Haywood, 2016, s. 245). Ayrıca girişimciliğin geleneksel ekonomiden modern

ekonomiye geçiş sürecini hızlandırma, yenilikçiliğe öncülük etme, istihdam alanlarının genişlemesine ve sermaye birikiminin hızlanmasına katkıda bulunduğu görülmektedir (Tosunoğlu, 2003, s. 120).

Girişimciliğin sosyal fonksiyonu, toplumsal düzenin ve ilişkilerin oluşturulmasında belirleyici bir rol oynadığından, önemli bir değere sahiptir (Aytaç ve İlhan, 2007, s. 118). Girişimcilik toplumun modernleşmesini, sosyal gelişim ve ilerlemesini teşvik eder. Fırsatları iyi değerlendirebilen yenilikçi girişimciler, sosyal hayatın ihtiyaç ve değışimlerine cevap vermek, sorunlara çözüm bulmak gibi önemli sorumluluklar üstlenmektedirler (Eren, 2010, s. 153-155). Ayrıca temel amaçları kendi gelirlerini elde etmek olan girişimciler, girişim faaliyetleriyle toplum yararına da önemli katkılarda bulunurlar. (Uluyol, 2013, s. 353-354).

1.5. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

Niyet bir kişinin içgüdüsel bağlamda ileriye dönük karar verme, mevki sahibi olma ve öngörüsel olarak analiz etme süreci olarak tanımlanmaktadır (Sezer, 2013, s. 51). Girişimcilik niyeti ise, girişimcilik faaliyetlerinin gizli ve önemli yönlerini ortaya koyan davranış biçimidir. Girişimcilik niyeti, girişimciliğin ilk adımı olduğundan, girişimcilik faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır. Başka bir tabir ile girişimcilik bireyin sahip olduğu girişimcilik niyeti davranışlarına göre şekillenmektedir (Adaryani vd., 2014, s. 148). Bu açıdan bakıldığında girişimcilik niyeti, kişinin hareke geçmek için uygun zaman ve koşullar ortaya çıkıncaya kadar sahip olduğu girişimcilik senaryolarını ifade etmektedir (Ridha ve Wahyu, 2017, s. 78).

Girişimcilik niyeti, kişinin yeni bir girişim başlatmayı veya mevcut organizasyonda yeni bir temel değeri yaratmayı arzulamasıyla ortaya çıkan bilinçli bir zihinsel durum olarak ifade edilmektedir (Ratnamasih ve Setia, 2016, s.394).

Girişimcilik niyetinin şekillenmesinde, bireyin yaşam sevgisi, kazanma hırsı ve personellerine yönelik emir verme isteği etkili olmaktadır (Toksoy, 2019, s. 35). Ayrıca girişimcilik niyeti, kasıtlı ve planlı olarak girişimin gerçekleşmesi için kişi tarafından ortaya konulan algı olarak da tanımlanabilir (Adekiya ve Ibrahim, 2016, s. 118).

Girişimcilik niyetiyle düşünen ve düşüncelerini faaliyete geçirmek isteyen bireyler girişimciliğin ilk adımını gerçekleştirmiş ve niyetlerini ortaya koymuşlardır. Girişimcilik niyeti, kurulan işletmenin kurulma aşamaları ve başarılı olma olasılığının tahmin edilmesiyle girişimi ve girişimciyi anlamlandırmaktır (Sabuncu, 2017, s. 14).

Toplumun bölgesel ve çevresel etmenleri, siyasi ve sosyal yapıları, genel ekonomik durum, eğitim düzeyleri ve kişilik özellikleri vb. durumlar girişimcilik niyetinin şekillenmesinde etkili olmaktadır (Güreşçi, 2014, s. 27).

1.6. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ MODELLERİ

Girişimcilik niyeti oluşum süreci ile ilgili araştırmacıların farklı modeller geliştirdiği görülmektedir (Uslan, 2019, 30). Girişimcilik niyeti ile ilgili yapılan literatür çalışmalarında üç önemli temel modelin üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu temel maddeleri sıralayacak olursak (Şeşen ve Basım, 2012, s. 22);

- Shapero ve Sokol tarafından geliştirilen Girişimsel Olay Modeli,
- Bird tarafından geliştirilen Girişimsel Niyet Modeli
- Ajzen tarafından geliştirilen Planlanmış Davranış Modeli, olarak sıralayabiliriz.

1.6.1. Girişimsel Olay Modeli

1982 yılında Shapero ve Sokol tarafından geliştirilen girişimsel olay modeline göre birey öncelikle girişimci olmaya istek duymaktadır. Daha sonra birey bu isteğin uygulanabilir olup olmadığını değerlendirerek fikrini eyleme dönüştürmeye veya dönüştürmemeye karar vermektedir. Birey bu kararı verirken çevresinden, sosyal ve kültürel değerlerden etkilenmektedir (Shapero ve Sokol, 1982, s. 83).

Girişimcilik olay modeli, kendi içerisinde üç unsura dayandırılmaktadır. Bunlar; arzu edilebilirlik algı kavramı, uygulanabilirlik algı kavramı ve fırsata göre hareket etme kavramıdır. Algılanan arzu edilebilirlik algısı bireyin girişimciliği ilginç bulması ve girişimci davranışlar sergileyerek tercihlerini yansıtmaya oranını ifade etmektedir (Schlaegel ve Koenig, 2014: 294). Başka bir ifadeyle girişimciliğin birey için cazibesini ifade etmektedir (Shook ve diğ., 2003, s. 381).

Uygulanabilirlik algı bireyin girişimci olma ve yeni bir iş yaratabileceğine ikna olmasıdır. Fırsatlar için harekete geçme isteği ise, bireyin algıladığı fırsatlar karşısında harekete geçme düşüncesidir (Schlaegel ve Koenig, 2014, s. 294).

1.6.2. Girişimsel Niyet Modeli

1988 yılında Bird tarafından geliştirilen girişimsel niyet modeli, 1994 yılında Boyd ve Vozikis tarafından yenilenmiş ve öz yeterlilik unsuru eklenmiştir (Miao, 2015 , s.12-13). Bu modele göre girişimcilik niyeti, kişinin girişimcilik faaliyetlerine yönelik çeşitli bakış açılarını göstermektedir (Fayolle ve Linan, 2014, s. 665). Girişimsel niyet modelinde, girişimcilik niyeti siyasal, sosyal ve ekonomik unsurların yanı sıra girişimcinin kişiliği, geçmişi, becerileri ve analitik düşünceleri gibi kişisel unsurlardan da etkilenmektedir (Bird, 1988, s. 442).

Ayrıca girişimcilik niyeti bireyin kişisel ve sosyal yapısını analitik ve rasyonel bir biçimde analiz etmesiyle ortaya çıkararak, zamanla girişim faaliyetine dönüşmektedir (Shook ve diğ., 2003, s. 384).

1.6.3. Planlanmış Davranış Modeli

Planlanmış davranış modeli Ajzen tarafından, 1991 yılında, bireylerin niyetini belirleyen durumlarının araştırılması amacıyla geliştirilmiştir. Ajzen, niyet ve motivasyonun belirli bir amaç üzerinde birleşerek davranışı ortaya çıkardığını göstermiştir (Myers, 2014, s. 22).

Planlanmış davranış modelinde, girişimcinin niyetinin belirlenmesine etki eden temel unsurlar; subjektif normlar, tutum ve algılanan davranışsal kontroldür. Subjektif norm sosyal baskıları, tutum, girişimsel faaliyetin değerlendirilme sürecini, algılanan davranışsal kontrol ise geçmiş deneyimleri ve oluşabilecek riskleri göz önünde bulundurarak girişimin sürecinin zor veya kolay olacağını göstermektedir (Kautonen vd. 2013, s. 655-674).

2. İŞSİZLİK KAYGISI

Tez çalışmasının bu bölümünde işsizlik kaygısı, kaygı belirtileri, nedenleri, kaygı türleri, kaygının sebepleri ve kaygıyı etkileyen faktörler açıklanmıştır.

2.1. KAYGI KAVRAMI

İngilizce kelime karşılığı “anxiety” olarak karşımıza çıkan kaygı kavramı dilimize ise anksiyete olarak yerleşmiştir. Muhtemel başarısızlık durumlarını, oluşabilecek talihsizlikleri ya da gerçekleşmesi olası tehlikeli durumları ifade eden Latince “anxietas” ve “angere” kelimelerinden türetilmiş bir kavramdır (Colman, 2015, s. 46). Hint – Germen dil grubu içerisinde anksiyete kavramı “angh” (sıkışma ve darlık) kelimesinden türetilerek oluşturulmuştur (Yapıcı, 2006, s. 13). Türk Dil Kurumu ise kaygıyı iki farklı anlamda ele almaktadır. İlk anlamını endişe, üzüntü duyulan düşünceler, gam ve tasa hali olarak tanımlarken ikinci anlamında ise çoğu zaman kötü bir şey gerçekleşecekmiş fikriyle sebepsizce oluşan gerginlik duygusu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023).

Bu çerçevede psikoloji literatürünü incelediğimizde kaygı kavramının 20. Yüzyıla kadar korku ve fobi başlığı altında incelendiği görülmektedir. 1928 ve 1931 yıllarında yapılan farklı çalışmalarda kaygının korku ve fobiden farklı bir duygusal durum olduğu ortaya konulmuştur. Kaygının psikoloji alanında kullanımı ise 20. Yüzyılın ortalarına rastlamaktadır (Spielberger, 1966, s. 7).

Kaygı, bireylerde huzursuzluk ve gerginliğe neden olmaktadır. Huzursuzluk ve gerginlik düzeyi yüksek olan bireylerde ise başarısızlık ve özgüven eksikliği artmaktadır. Kaygı bireylerin refah seviyesini, yaşam standartlarını ve kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (Kaya ve Varol, 2004; Dursun ve Aytacı, 2009; Doğan ve Baş, 2003). Kaygının bireyler üzerindeki olumsuz etkilerinden bir diğeri ise depresyondur (Lee vd., 2003, s. 247). Bireylerin düşünme, karar verme, sorun çözme, öğrenme gibi gerçekleştirdikleri eylemler de yüksek kaygıdan olumsuz yönde etkilenmektedir (Öz, 2004, s. 157).

Hayatın her aşamasında sıklıkla rastlanılabilen yüksek kaygı düzeyi bireyleri zihinsel, duygusal ve fiziksel açıdan olumsuz yönde etkilemektedir (Schneiderman, vd., 2005, s. 610). Yüksek kaygı düzeyi üniversite öğrencilerinde ise özellikle işsizlik

kaygısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yüksek kaygı düzeyi, üniversite öğrencilerinin ümitsizliğe kapılmalarına neden olarak, onları hedeflerinden uzaklaştırmakta ve yanlış kararlar almalarına yol açmaktadır (Koçak ve Çepni, 2017, s. 243).

Kaygı konusunda önemli çalışmaları olan Freud, kaygıyı, bireyi etrafındaki tehlikelere karşı uyarıcı ve ihtiyaç duyduğu uyumlamayı sağlamak için hayatını devam ettiren işlevlere katkı sağlayan bir kavram olarak ele almaktadır (Geçtan, 1999, s. 35). Bu açıdan bakıldığında kaygı kavramının olumsuz yönlerinin yanında olumlu yönlerinin de olduğunu söyleyebiliriz.

Kaygı, bireylerin gelecekte karşılaşılabileceği üzüntü ve acı verici durumlara karşı hazırlıklı olmalarına neden olmaktadır. Kaygı; hayal kırıklıkları, acı, üzüntü vb. olumsuzluklar karşısında bireyleri motive ederek ve kolay atlatabilmelerine neden olmaktadır (Akgün vd., 2007, s. 284-285).

Cüceloğlu da kaygının öğrenmeyi tetikleyebileceğini hatta en ideal öğrenme durumuna ulaştırabileceğini ifade ederek, bireyin sahip olduğu göreve odaklanarak başarılı olabilme ihtimalini arttırdığını belirtmektedir (Cüceloğlu, 2010, s. 440).

2.2. KAYGI BELİRTİLERİ

Kaygı belirtileri; bilişsel, fizyolojik, duygusal ve davranışsal olarak farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Bunlar;

- Bilişsel belirtiler; dikkat dağınıklığı, halüsinasyon, korkutucu hayaller görme, kontrolü kaybetme korkuları, yaşanan zorlukların üzerinden gelememe, ölüm korkusu,
- Fizyolojik belirtiler; terleme, titreme, huzursuzluk, kalp atışının hızlanması, nefes darlığı, mide bulantısı, kas gerginliği,
- Duygusal belirtiler, endişe, korku, üzüntü, çaresizlik, mutsuzluk, sürekli bir kaygı hissi,
- Davranışsal belirtiler; Evden çıkmama, sosyal ilişkileri azaltma, işe gitmekte güçlük, yeme ve uyku düzeninde bozukluklar, sık sık kontrol etme veya kontrol etmeye çalışma davranışları olarak kendini göstermektedir (Beck ve Emery, 2005, s. 68-72).

2.3. KAYGI TÜRLERİ

Kaygı, birçok farklı türde ortaya çıkmaktadır. Sigmund Freud (1924) kaygıyı gerçekçi kaygı, nevrotik kaygı ve ahlaki kaygı olmak üzere üç farklı boyutta sınıflandırırken (Endler ve Kocovski, 2001, s. 232), Spielberg (1966) ise kaygı kavramını durumluk kaygı ve sürekli kaygı olmak üzere iki boyutta ele almıştır (Bauer, 1980, s. 6). Konu ile ilgili literatür incelediğinde Spielberg'in sınıflandırmasının daha yaygın olduğu görülmektedir.

2.3.1. Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı; tehlike, stres ve tehdit niteliğindeki durumlarda bireyde oluşan korku, huzursuzluk, tedirginlik ve rahatsızlık gibi durumlarda oluşmaktadır (Köknel, 1998; Köknel, 2014; Özgüven, 2007).

Durumluk kaygı geçici bir durumu ifade etmektedir. Birey bir uyarana maruz kaldığında stres düzeyi yükselecek, uyarıcının etkisi azaldığında ise stres düzeyi giderek azalacaktır. İşte bu durumu ifade etmek için durumluk kaygı kavramı kullanılmaktadır (Öner, 1990; Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003, s. 65-66).

Durumluk kaygı, maruz kaldığı stres karşısında bireyin hissettiği sanal bir korkudur. Bireylerde otonom sinir sistemine bağlı olarak oluşan titreme, terleme ve sararma gibi fizyolojik değişimlerle kendisini göstermektedir. Bunun sonucunda ise bireyde gerginlik ve huzursuzluk meydana gelmektedir (Öner ve Le Comte, 1998, s. 1-3).

2.3.2. Sürekli Kaygı

Sürekli kaygı ise bireylerin herhangi bir tehdide maruz kalmadığı halde, sanki tehdit altındaymış gibi tedirgin ve mutsuz hissettiği durumları ifade etmektedir (Bauer, 1980; Demir, 2015; Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003).

Sürekli kaygı durumunu yaşayan bireyler; kişilik özellikleri olarak kötümser, karamsar ve hassas kişiliklere sahiptirler ve durumluk kaygıyı yaşayan bireylere nazaran uyaran durumları daha yoğun hissetmektedirler (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003, s. 66-67).

2.4. KAYGININ SEBEPLERİ

Sarason (1990) kaygının sebeplerini genel anlamda şöyle sıralamıştır;

- Bireylerin içerisinde bulunduğu durumların tehdit derecesi, zorluk seviyesi ya da engel durumu üzerinde yapılan değerlendirmeler ve bunların risk durumları,
- Bireylerin kendilerini özgüvensiz, verimsiz ve yetersiz görmesi,
- Bireylerin kendileri hakkında hiçbir olumlu düşünceye sahip olmaması, yaşanan ya da yaşanacak olan olaylarla ilgili olumsuz sonuçlara odaklanması,
- Bireylerin özgüven eksiklikleri sonucunda her zaman başarısız olacağı kanaatine varmaları,
- Bireylerin fırsatlar ve durumlar karşısında harekete geçecek gücü kendilerinde görmemeleri,
- Bireylerin çevrelerinde değersiz olduklarını düşünmeleri, çevreleri tarafından başarısız olarak görüldüklerine ikna olmaları (Sarason vd., 1990, s. 1-18).

Kaygı, bireylerin çocukluk dönemlerinde yaşadığı olaylardan kaynaklanmaktadır. Çocukluk ve ergenlik dönemindeki bireyler ebeveynlerinden, arkadaşlarından ve yakın çevresindeki bireylerin olumsuz davranışlarından etkilenirler ve bu onların gelecek yaşantılarında yüksek kaygı riski meydana getirmektedir (Geçtan, 1994, s. 87). Hafızalarının güçlü olmadığı çocukluk dönemlerinde yaşadıkları unutulmuş fakat öğrenilmiş korkutucu hatıralar bireylerin bilinçaltına yerleşerek onların kaygı yaşamalarına neden olmaktadır. Bu duruma maruz kalan bireyler korku verici veya stresli bir durumla karşılaştıklarında ise sebebini bilmedikleri bir kaygı yaşamaktadırlar (Morgan, 2011, s. 208).

Kaygıyı içerisinde bulunulan ortama göre değerlendiren Cüceloğlu; ortamı algılama biçiminin önemli rolü olduğunu vurgulamıştır. Kimi birey bulunduğu ortamda huzurlu ve güvende hissederken, kimileri aynı ortamı huzursuz ve güvensiz olarak hissedebilmektedir (Cüceloğlu, 2010, s. 274). Bu durumda Cüceloğlu, kaygıya neden olabilecek faktörleri dört alt başlıkta sıralamıştır. Bunlar;

- Cüceloğlu ilk olarak desteğin çekilmesinin kaygıya neden olduğunu belirtmektedir. Bireylerin aşına olduğu çevreden, ortamdaki, arkadaşlarından, ailesinden ve şehirden uzaklaşarak hiç bilmediği ve aşına olmadığı bir başka şehre, ortama, arkadaşlık ilişkilerine dahil olduğunda yaşadığı kaygı durumunu ifade etmektedir. Bu durumda bireyler yeni ortamlara uyum sağlayabilmek için desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.
- İkinci olarak bireylerin yeterince hazırlık yapmadan sınava girmek, konuşma yapmak, ya da kendisinin hata yapması durumunda cezalandırılacağını düşünmesi şeklinde ortaya çıkan kaygıdır.
- Üçüncü neden ise bireylerin doğruluğundan şüphe duymadığı ve kendi gerçekliği gibi sahiplendiği ilkelerine aykırı bir davranış sergilemesi sonucunda kendisiyle yaşadığı iç çelişki durumudur. Örneğin insan sağlığının hiçe sayıldığı bir iş yerinde çalışma durumu iç çelişki olarak kabul edilebilir ve bu durum çalışanlarda tedirginlik, kaygı ve huzursuzluk olarak kendini gösterir.
- Son neden ise belirsizlik durumudur. Bireylerin gelecekte ne tür problemlerle karşılaşabileceklerini tahmin edememesi durumunda yaşadıkları belirsizlik halinin bireylerde oluşturduğu kaygı durumudur (Cüceloğlu, 2010, s. 275-276).

2.5. KAYGIYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kaygıyı etkileyen faktörler; yaş, cinsiyet, sahip olunan kardeş sayısı, ebeveynlerin tutumları ve davranışları, ebeveynlerin eğitim durumları ve meslekleri ile sosyoekonomik durumlar olarak sıralanmaktadır (Ünsar ve diğerleri, 2006, s. 94; Çakmak ve Hevedanlı, 2005, s. 123-126).

2.5.1. Yaş

Bireylerin yaşamlarındaki her bir dönem kendine özgü kaygılar barındırmaktadır. Bireylerin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde yaşadıkları olumsuzluklar onların yaşamında önemli izler bırakmaktadır. Yaş ilerlemeye başladığında kaygı düzeyi de ilerleyerek, çocukluk kaygıları ile ergenlik kaygıları arasında farklılıklar meydana gelmektedir. İlerleyen zamanlarda ebeveyn sevgisinin kaygısından, kardeş sevgisinin kaygısına; okul çağlarında ise yaşanan başarısız olma

kaygısına kadar birçok kaygı mevcuttur. Ergenlik döneminde ise arkadaş grupları içerisinde değer görme kaygısından, karşı cins tarafından sevilme kaygısına kadar değişik düzeylerde ve derecelerde yaşanan kaygı durumları mevcuttur. Yaşça büyük olan bireylerin, yaşça küçük olan bireylere nazaran daha fazla kaygılı olduğu gözlemlenmektedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003, s. 15-19; Dong vd., 1994, s. 352-353).

2.5.2. Cinsiyet

Cinsiyet olgusu kaygı düzeyi üzerinde oldukça etkili bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyet, yaş faktörü ile birlikte incelendiğinde daha anlamlı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin yapılan bir çalışmada 12 yaşına kadar kız çocuklarının erkek çocuklara göre kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. 12 yaşından sonra ise kız çocuklarının erkek çocuklara nazaran daha az veya aynı düzeyde kaygı duydukları ortaya konulmuştur (Bozak, 1982, s. 25-26). Huberty ve Girgin ise yaptıkları farklı çalışmalarda kadınların sürekli kaygı düzeylerinin erkeklere nazaran daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir (Huberty, 2009, s. 15-19; Girgin, 1990). Kadın ve erkek öğrenciler arasında yapılan bir diğer araştırmada ise benzer bir sonuca ulaşılmış; kadın öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Yılmaz vd., 2014, s. 17).

Cinsiyetle ilgili Türkiye özelinde yapılan bir çalışmada ise kültürel öğelerin ve coğrafi şartların da kaygı düzeyini etkilediği görülmüştür. Ataerkil yapıda şekillenen bölgelerde erkeklerin kadınlara nazaran daha özgür bir hareket alanına sahip olmaları kadınların kaygı düzeyinin artmasına neden olmaktadır (Karaman, 2009, s. 8-10). Bununla birlikte kadınların ailelerine ve topluma karşı hissettikleri sorumluluklar ile çevrelerinin yüksek beklentileri kadınlarda kaygı düzeyinin ve buna bağlı olarak gerginliğin artmasına neden olmaktadır (Şahin ve Tunçel, 2008, s. 49-50).

2.5.3. Kardeş Sayısı

Bir aile ortamı içerisinde çocukların ebeveyn ile ilişkisini etkileyen önemli faktörlerden birisi de sahip olunan kardeş sayısıdır. Eğer birey tek çocuklu bir ailede yaşıyorsa anne ve babasının tüm ilgisi onun üzerinde olacaktır. Bu durum çocuğun

ihtiyaçlarının sorunsuz bir biçimde karşılanacağını göstermektedir. Ailedeki çocuk sayısı arttığında ise, çocukların anne babalarıyla olan etkileşim ve iletişim sürelerinin azaldığı ve bunun sonucunda kardeşler arasındaki etkileşim ve iletişimin arttığı görülmektedir.

Burada önemli olan bir diğer faktör ise ebeveynlerin tutumudur. Ebeveynlerin tutumu ne kadar olumlu ve yapıcı ise, kardeşler arasındaki etkileşim ve iletişim de o kadar doğru ve sağlıklı olmaktadır ki bu durumda kaygı düzeyi ile ilgili olumsuz bir sonuç ortaya çıkmamaktadır. Anne ve babalar çocuklara karşı doğru olmayan davranışlar sergilediklerinde ise, çocukların kaygı düzeylerinde artış gözlemlenmektedir. Dörtten fazla kardeşe sahip olunan bir ailede ise; çocuklar ebeveynlerinin ilgilerinden, şefkatlerinden ve merhametlerinden uzak kalacakları için, kardeşler arasında kıskançlıklar, birbirini çekememe gibi durumlar ortaya çıkacak ve bunun sonucunda çocukların kaygı düzeyleri yükselecektir (Salk, 1993; Yörükoğlu, 1998; Gander ve Gardiner, 2004).

2.5.4. Ebeveynleri Eğitim Durumları ve Meslekleri

Ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve meslekleri çocuklara olan davranışlarında çok önemli bir etkiye sahiptir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000, s. 66). Ebeveynlerin eğitim seviyesi ile çocukların kaygı düzeyleri arasında zıt yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Sekmenli, 2000, s. 78). Ebeveynlerin eğitim seviyeleri arttıkça çocukların kaygı düzeyleri azalış göstermektedir (Demiriz ve Ulutaş, 2003, s. 1-9).

Ebeveynlerin mesleği ile çocukların kaygı düzeyleri arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Annesi işçi ya da ev hanımı olan çocukların kaygı düzeylerinin serbest meslek sahibi annelerin çocuklarına nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Babalarının mesleği çiftçi, esnaf ya da işçi olan öğrencilerin kaygı düzeyinin babalarının meslekleri asker veya memur olanlara kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur (Varol, 1990, s. 63-64).

Bir başka çalışmada ise, ebeveynleri asker, polis, vb. tehlikeli, geceleri mesaiye ya da nöbete kalan veya sürekli olarak iş seyahatine çıkmak zorunda kalan meslekleri icra eden çocuklarının kaygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000, s. 66).

2.5.5. Sosyoekonomik Durum

Yapılan çalışmalarda sosyoekonomik düzeyi görece yüksek olan ailelerin çocukların kaygı düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmiştir (Kaya ve Varol, 2004, s. 53; Gürsoy, 2006, s. 1-8). Sosyoekonomik durumu ailenin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar düşük olan ailelerde bireyler daha sinirli, asabi ve bir o kadar da tedirgin olabileceğinden, bu ortama maruz kalan çocuklar genel itibariyle olumsuz etkilenmektedir. Bunun sonucunda ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanacak çocuklar, kendilerini sosyoekonomik durumları görece yüksek olan ailelerin çocukları ile kıyaslayacak ve kaygı düzeyleri yükselecektir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000, s. 65-66; Aral, 1997, s. 48).

3. UMUTSUZLUK

3.1. UMUT VE UMUTSUZLUK KAVRAMI

Umut geleceğe yönelik bir kavram olup, gerçekleştirilmesi planlanan durum ve gelecek hakkında olumlu düşünmeyi ifade etmektedir. Umutsuzluk ise gelecekte meydana gelebilecek olaylar ile ilgili olumsuz düşünceleri ifade etmektedir (Dilbaz ve Seber, 1993, s. 134).

3.1.1. Umut Kavramı

Umut, Türk Dil Kurumuna göre; ummaktan doğan duygu, bu duyguyu veren kimse veya şey, olması beklenen veya olacağı düşünülen şey ve ümit ifadeleri şeklinde tanımlanır (TDK, 2023).

Umut kavramı başarı, azim, sağlık ve mutluluk kavramlarıyla yakın bir ilişki içerisinde olarak, gelecek ile ilgili amaçları gerçekleştirme ve sürdürebilme için motivasyon görevi taşımaktadır (Carretta ve ark., 2014, s. 231).

3.1.2. Umutsuzluk Kavramı

Umutsuzluk kavramı Türk Dil Kurumuna göre; umutsuz olma hali, ümitsizlik olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Umutsuzluk kişinin içinde bulunduğu zamanı ve gelecek zamanı olumsuz algılayarak, iyilik halinin azalmasına, isteksiz ve hedefsiz olmasına bağlı olarak karşılaştığı durum veya olayları olumsuz algılamasına neden olan negatif bilişsel bir tutumdur (Üngören ve Ehtiyar, 2009, s. 2098).

Umutsuz olan kişiler, yaşamları boyunca hep kötü durumlar ile karşılaşacağını ve bu durumları değiştirmenin imkânsız olduğunu düşünerek, buna göre davranış sergilemektedirler (Yıldırım ve Kara, 2017, s. 573). Ayrıca kişinin umutsuz olmasında, kişinin geçmişte yaşamış olduğu olumsuz sonuçların da etkisinin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda umutsuzluk; kişinin mağlubiyet, başarısızlık ve teslimiyet gibi duygulara kapılarak, geleceğe olan inancın da kırılmasına neden olmaktadır (Mammadova, 2016, s. 57).

3.2. UMUTSUZLUĞUN NEDENLERİ

Çalışmamızın bu kısmında umutsuzluğa neden olan, benliğin yitirilmesi, inancın zayıflaması, anlam yitimi, üreticilik ve yaratıcılık yitimi ile hayatta karşılaşılan diğer olumsuzluklar alt başlıkları açıklanmaktadır.

3.2.1. Benliğin Yitirilmesi

Kişiliği ortaya koyan bütün algı ve kanılar olarak ifade edilen benlik, kişinin durum ve davranışlarını biçimlendiren psiko-dinamik yapısı bulunan kavram olarak açıklanmaktadır (Hökelekli, 2008, s. 111). Kişinin kendini tanımaya yönelik olarak; “Ben kimim?”, “Amacım nedir?”, “Hükümlerim nedir?”, “Doğru ve yanlışlarım nedir?”, “Neye inanıp, neye inanmamalıyım?” vb. gibi soruların yanıtlarını anlamlandırarak hayatına yansıtması gerekmektedir (Köknel, 1999, s. 81).

Birey kendi benliğini geliştirebileceği uygun koşullar bulamaması durumunda gerçek benlik ve yalancı benlik arasında uyumsuzluk meydana gelmektedir. Uyumsuzluk ortadan kalkmaya başlayınca gerçek benlik, baskı altında kalıp sahip olduğu bilinçaltından uzaklaşarak benlik yitimi meydana gelmektedir. Bireyin yaşamını devam ettirme ve dağılmama arzusu ancak gerçek benlik duygusunun var olmasıyla meydana gelir. Ancak gerçek benlik yitimi, bireyin sorumluluk üstlenememesine, duygularını önemsememesine, aktif ve etken bir yaşantıdan yoksun olmasına neden olmaktadır. (Horney, 2007, s. 12-13).

3.2.2. İnancın Zayıflaması

Kişinin yaratıcıya olan inancını ve manevi inançlarını kaybetmesi, onun umutsuzluğuna neden olan önemli bir unsurdur (Fromm, 1995, s. 229). Kişiyi inanç ile hayata tutunduracak bir sebebi yoksa, içinde bulunduğu hayattan nefret etmekte ve kendisinin ve hayatında bulunan her şeyin kötü olduğuna inanmaktadır. Hayatta yanlış yönlendirilen, hata yapan bireyin yaşadığı hayal kırıklıkları artmakta ve kişi hayattan zevk almamaya başlamaktadır. Bunun sonucunda, hayata bağlı ve sevgi dolu bir insan, yaşadığı hayal kırıklıkları nedeniyle inançsız ve yıkıcı bir insan haline gelir (Fromm, 1995, s. 29).

Bireyin kendisine, çevresine ve yaşam inancına güven duygusu küçük yaştan itibaren ortaya çıkmaktadır. Bireyin inancı, çocukluk çağında yaşadığı olaylar ve

edindiği izlenimler neticesinde Őekillenmekte ve kişinin hayata bakış aŐısını belirlemektedir. Çocukluk çağını keder ve acıyla geÇiren bireyler hayata karamsar bir bakış aŐısıyla bakmaktadırlar. Bununla birlikte, kişinin aldığı eğitim de onun inancını etkileyen önemli bir unsurdur. Katı ya da bunun tam zıttı olan Őımartılarak verilen eğitim, sergilenen olumsuz hal ve davranışlar bireyi olumsuz etkileyerek yaŐama sevincini dıŐürmektedir (Adler, 2004, s. 163-167).

3.2.3. Anlam Yitimi

Bireyler duygusal varlıklar olarak hayatında öncelikle kendisini tanımaya ve anlamlandırmaya, daha sonra ise hayatını etkileyen diğer bütün varlıkları anlamlandırmaya ve sorgulamaya çalıŐmaktadır. Birey etkileşim içinde bulunduğu her Şeyi anlamlandırmaya çalıŐarak sorgulamaktadır. Ancak kişiyi derinden etkileyen ve hayatında derin izler bırakan ölüm, ayrılık, ciddi bir hastalığa yakalanmak vb. nedenler zamanla daha önce anlamlandırdığı her Şeyi tekrar sorgulamasına neden olmaktadır. Bunun temel nedeni ise, etkileşim içinde bulunulan insanların ve çevresel etkenlerin bireyin yaşam biçimine yön veriyor olmasıdır (Yalom, 2001, s. 23).

Bununla birlikte kişinin hayata dair hedef ve ideallerinin bulunmaması veya bilgi ve becerilerinin hedef ve ideallerine ulaŐmada yetersiz kalması, anlam yoksunluğunu ve umutsuzluğu meydana getirmektedir (Geçtan, 1981, s. 134).

3.2.4. Üreticilik ve Yaratıcılık Yitimi

Kişiyi kaygı, korku ve başarısızlığa sürükleyerek umutsuzluğuna sebep olan durumlardan bir diğerisi ise üreticilik ve yaratıcılıktan yoksun olma halidir (Fromm, 1982, s. 200). İnsan, yeryüzünde bulunan canlı varlıklar ile kıyaslandığında, psikolojik, biyolojik ve sosyal etmenler bakımından avantajlı durumdadır. YaŐamın ve canlılığın olduğu her yerde üretkenlik vardır. Yaşam süreci ele alındığında olanak ve sonuç arasında en temel etken olan üretkenlik ön plana çıkmaktadır. İnsan yaŐamsal faaliyetlerini sürdürdüğu sürece durağanlıktan uzak olmaktadır. Durağanlık eğilimi gösteren bireylerde ise ruhsal ve manevi sorunların olduğu söylenebilir. Bireyin hayata bağlanması üretkenliği ile doğru orantılıdır. Üretken birey hayata umutla bakarken, üretkenlikten uzak olan bireyler cesaretleri kırılır ve korkuya kapılarak umutsuzluğa itilirler. Bireylerin hayata dair umutları yok olur ve umutsuzlukla karşı karşıya kalırlar (Galioğlu, 2014, s. 18-25).

3.2.5. Hayatta Karşılaşılan Diğer Olumsuz Durumlar

Doğuştan noksan organ ile dünyaya gelen veya geçirdiği bir kaza sonucu meydana gelen organ kayıpları da kişileri umutsuzluğa düşürmektedir. Bu durumu yaşayan bireylerin kendilerini normal bireylerden ayrı tutması umutsuzluğa neden olmaktadır. Acıma duygusuna kapılıp, psikolojik olarak yıpranmakta, hayata karşı olumsuz ve karamsar bakabilmektedir. Bu durumdaki bireylere psikolojik destek verilmeli, özgüveni oluşan bireyler hayata kazandırılmalıdır. Bu durumu yaşayan bireylere destek olunmalı, eğitim hayatında öğretmenlerin ve arkadaşlarının hassasiyetle bağ kurmaları gerekmektedir (Geçtan, 1981, s. 131; Adler, 2004, s. 99).

Uzun süre istenilmeyen bir işte çalışma mecburiyetinde kalınması, mutsuz evlilik, terkedilme, değer görememe, yalnızlık vb. durumlarla karşı karşıya kalan bireylerin de umutsuzluğa itildiği görülmektedir (Geçtan, 1981, s. 138; Seber, 1991, s. 10).

3.3. UMUTSUZLUĞUN SONUÇLARI

Umutsuzluğun zamanla istenmeyen bir takım olumsuz sonuçlara neden olduğu görülmektedir. Bunlardan en sık rastlananları ise depresyon ve intihardır.

3.3.1. Umutsuzluk ve Depresyon

Depresyon umutsuzluğun neden olduğu en önemli psikiyatrik bozukluklardan bir tanesidir. Geleceğe yönelik hedefleri olan ve olumlu tutum sergileyen kişinin zamanla yaşadığı başarısızlık, sevdiği birini kaybetme vb. olumsuz durumlar kişi de istek kaybına ve sergilediği olumlu tutumlarda değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişiklikler ise kişinin planlarını aksatmasına ve güvensizlik duygusuna kapılmasına neden olmaktadır. Güvensizlik duygusu artan kişi, kararsızlık, kendini değersizlik ve suçlu hissetme gibi depresyonun en yoğun belirtilerini yaşamaya başlamaktadır (Dilbaz ve Seber, 1993, s. 135).

Depresyon üzüntü ve karamsarlık duygusunun birleşimiyle depresyonun ortaya çıktığını söyleyebiliriz (Geçtan, 1984, s. 175). Karamsarlık ve üzüntünün arkasında yatan nedenin umutsuzluk olduğu belirtilmektedir. Umutsuzluk ise içinden

çıkılması zor bir durum olmakla beraber depresyonun temelini oluşturmakta ve şiddetini artırmaktadır (Ünal, 1998, s. 72-73).

3.3.2. Umutsuzluk ve İntihar

Umutsuzluk intihara neden olan önemli sebeplerden bir tanesidir. İntihar, umduğunu bulamayan, bugüne kadar hayattan beklediğini alamayan ve bunun farkına varan bireylerin canlarına kastetmek suretiyle adeta yaşamlarını cezalandırma biçimidir (Geçtan, 1981, s. 59). Yaşam zorlukları karşısında yenilgiye uğrayan kişi, elinden bir şey gelmeyeceği inancına kapılmakta, hayatını değersiz göremeye başlamakta ve dolayısıyla intihara meyilli olmaktadır (Kierkegaard, 2007, s. 60; Adler, 2004, s. 52). İntihar eğiliminde olan kişiler yaşadıkları hayatı değersiz gördüklerinden, kendilerini bu hayatın parçası görmeyerek hayatlarına son vermek istemektedirler. (Alvarez, 1994, s. 91).

BÖLÜM 4: SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ, İŞSİZLİK KAYGISI VE UMUTSUZLUK İLİŞKİSİ

Çalışmamızın bu bölümünde araştırmamızın amacı, yöntemi, önemi, sınırlılıkları ve araştırma için toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulguların yorumları yapılmıştır.

Çalışmada uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin analize hazırlanması amacıyla öncelikle kayıp değerler, ters ifadeler, uç değerler belirlenerek normal dağılım kontrolü, daha sonra ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek için güvenilirlik testi yapılmıştır.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı öğrencilerinin girişimcilik niyetleri, işsizlik kaygıları ve umutsuzluk düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemektir. Veriler, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinden (n=241) anket uygulamasıyla elde edilmiştir. Anket formunun ilk bölümünü girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk ölçekleri oluştururken, ikinci bölümde ise öğrencilerin demografik özellikleri yer almaktadır.

Araştırma kapsamında yaptığımız literatür incelemesi neticesinde, girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısı arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalar yapıldığı ve bu çalışmalarda üniversitelerin çeşitli birimlerinde öğrenim gören öğrencilerin örneklem kütesi olarak seçildiği gözlemlenmiştir (Balkaya, 2017; Akgün, 2019; Kimzan ve Sönmez, 2023). Literatürde bu araştırmada ele alınan üç değişkenin (girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk) birlikte kullanıldığı sadece bir araştırma mevcut olup, eczacılık fakültesi öğrencileri örneklem seçilerek uygulanmıştır (Eren, 2020). Bu çalışmada ise, öğrenim süresi ve öğrenim alanı bakımından eczacılık fakültesinden çok farklı olan sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencileri örneklem grubu olarak seçilmiştir.

4.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmamızın sınırlılıkları aşağıda belirtilmektedir.

- Çalışmamızın evrenini Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Yaşanan 6 Şubat depremi hadisesi münasebetiyle online eğitime geçilmesi, kullanılan programların değişkenlik göstermesi, zaman ve ulaşım zorlukları nedeniyle diğer üniversitelerin sağlık hizmetleri meslek yüksek okulları çalışmaya dahil edilememiştir.
- Çalışmada, çalışma örnekleminin, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıfında okuyan öğrencilerinin, tamamına (472) ulaşılmaya çalışılmış, ancak sadece (241) öğrenciden geri dönüş olmuştur. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına bağlı olduğundan örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği varsayımıyla hareket edilmiştir.
- Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin zorunlu hastane stajlarının olması vb. nedenlerle öğrencilere ulaşmakta yaşanan zorluklar çalışmamızın kısıtlılıklarını oluşturmaktadır.
- Nicel yöntemlerle gerçekleştirdiğimiz çalışmamızda elde edilen veriler, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin gönüllülük esasına göre verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmamızda nicel veri toplama araçlarından anket yöntemi tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde çalışma için uygun olduğu düşünülen, Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik formatına uygun 3 adet veri toplama aracı (ölçek) tercih edilmiştir. Bu ölçeklerin literatüre kazandırılmasında emeği geçen araştırmacılardan e-mail yoluyla izin alındıktan sonra çalışmamızın amacına uygun olarak demografik ve kişisel bilgiler bölümü eklenmiştir.

Araştırma kapsamında 2023 Yılı Şubat ayında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi etik kuruluna başvuru yapılarak gerekli izinler alınmıştır.

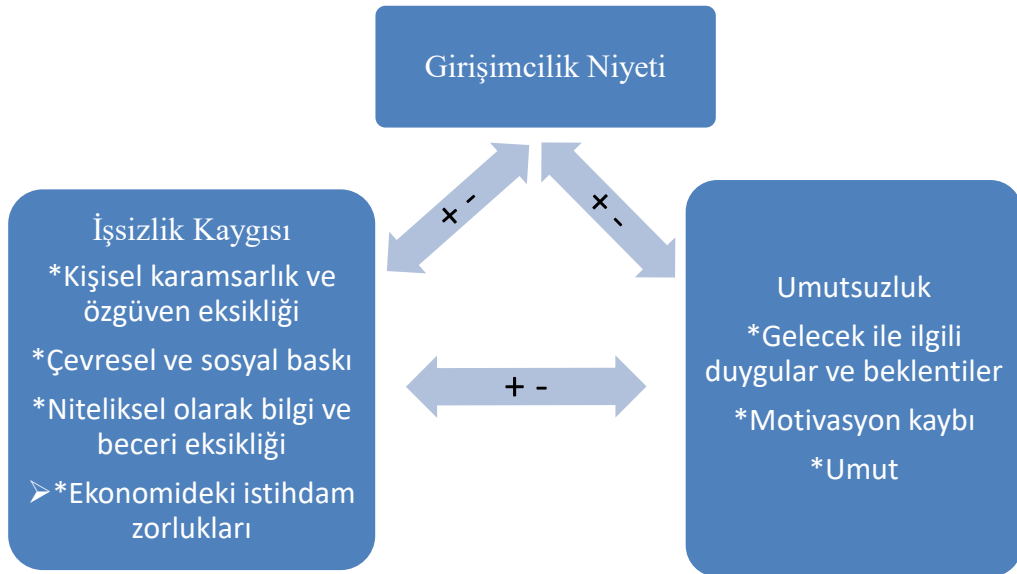
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi etik kurul onayı ile 2023 Mart ayında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğüne başvuru yapılarak gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra anket formu ilgili meslek yüksekokulu son sınıf öğrencilerine gönüllülük esasına göre Microsoft Teams uygulaması üzerinden uygulanmıştır.

4.3.1. Evren ve Örneklem

Çalışmamızın örneklemini 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıfta okuyan 472 öğrenci oluşturmaktadır. Bu doğrultuda örneklemin tamamına Microsoft Teams aracılığıyla ulaşılmıştır. Ancak araştırmaya katılım gönüllülük esasına bağlı olduğundan, 241 öğrenciden geri dönüş olmuş ve analizler bu öğrencilerden elde edilen veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Anketlerin geri dönüş oranı ana kütlemin yarısından daha fazladır ($241/472=0,51$; %51). Anket formunun toplam 51 ifadeden oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda, araştırma için Stevens'in (1996, s.72) bağımsız değişken başına on beş (15) katılımcının yeterli olacağı görüşü doğrultusunda ve Tabachnick ve Fidell'in (2013) $N>50+8M$ ($M=$ bağımsız değişken sayısı) şeklinde belirtmiş oldukları (minimum örneklem büyüklüğü) kriterlere göre örneklem büyüklüğünü sağladığı söylenebilir.

4.3.2. Araştırmanın Modeli

Çalışmamızda Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin demografik özellikleri, girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk ilişkisi incelenmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

4.3.3. Araştırmanın Hipotezleri

- H₁: Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir

ilişki vardır.

- H₂: Girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.
- H₃: İşsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₄: Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.
- H₅: Girişimcilik niyeti ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili beklentiler, motivasyon kaybı ve umut arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.
- H₆: İşsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₇: İşsizlik kaygısı ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili beklentiler, motivasyon kaybı ve umut arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- H₈: Girişimcilik niyeti ile öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- H₉: İşsizlik kaygısı ve işsizlik kaygısının alt boyutları olan “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği”, “çevresel ve sosyal baskı”, “niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği”, ve “ekonomideki istihdam zorlukları” ile öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık vardır.
- H₁₀: Umutsuzluk ile umutsuzluğun alt boyutları olan “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler”, “motivasyon kaybı” ve “umut” ile öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık vardır.

4.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında hazırlanan anket formu iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde demografik özellikler ve kişisel bilgilerin bulunduğu

sekiz ifade yer almaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde ise girişimcilik niyetiyle ilgili altı ifade, işsizlik kaygısı ile ilgili yirmi beş ifade ve umutsuzluk ile ilgili yirmi ifade olmak üzere toplamda elli dokuz ifade yer almaktadır.

Ölçeğimizin kişisel bilgiler ve demografik özelliklerin yer aldığı ilk bölümde; katılımcı öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, ailesinde ticaretle uğraşan birinin olup olmadığı, ebeveyn eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, girişimcilikle ilgili ders/kurs alıp almadığı ve şu ana kadar iş deneyimlerini belirlemeye yönelik sekiz ifade yer almaktadır.

Katılımcıların araştırmaya verdikleri cevapların değerlerini belirleyebilmek için girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısı ölçeği 5'li likert tipinde (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum), Beck Umutsuzluk Ölçeğinde ise ikili sınıflama (1=Evet, 2=Hayır) kullanılmıştır. Uygulanan anket formları Ek 1'de sunulmuştur.

4.4.1. Girişimcilik Niyeti Ölçeği

Girişimcilik Niyeti Ölçeği öğrencilerin girişimcilik niyetlerini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Ölçek; Linan ve Chen (2009) tarafından hazırlanmış olup, Şeşen ve Basım (2012) tarafından dilimize çevrilerek çalışmalarda uygulanmıştır.

4.4.2. İşsizlik Kaygısı Ölçeği

Yirmi beş ifadeden oluşan İşsizlik Kaygısı Ölçeği Ersoy–Kart ve Erdost (2008) tarafından gerçekleştirilen ve öğrencilerin işsizlik durumuna karşı algı durumlarını ölçmek için hazırlanmış bir ölçektir. Literatürde yer alan bir diğer çalışmada ise Dursun ve Aytaç (2009) işsizlik kaygısı düzeyini belirleyebilmek için bahsi geçen literatürü esas tutarak psikometrik sorular kurgulamışlardır. Ersoy–Kart ve Erdost (2008) tarafından hazırlanan psikometrik sorular Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından da kullanılarak ölçek hazırlanmasına yardımcı olmuştur. Balkaya (2017) yaptığı çalışmada söz konusu ölçeğin geçerli olup olmamasına dair yaptığı ön çalışmada açıklayıcı faktör analizi uygulamış sonucunda ise anketin geçerliliğini ortaya koymuştur. İşsizlik kaygısı ölçeği; kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği,

çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

4.4.3. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck Umutsuzluk Ölçeği yirmi ifadeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan yirmi ifadenin; on biri (2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18 ve 20) evet, dokuz ifadesi (1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15 ve 19) ise hayır olarak hazırlanmıştır. Ölçek puanlanması 0-20 arasında olup evet yanıtlarına 1, hayır yanıtlarına ise 0 puan verilerek ilgili analizler yapılmaktadır. Puan arttıkça umutsuzluğun yükseldiği, puan azaldıkça umutsuzluğun azaldığını ifade etmektedir. Beck Umutsuzluk Ölçeği; gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler, motivasyon kaybı ve umut olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Beck ve diğ., 1974). Ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirlik analizi Seber ve arkadaşları (1993) tarafından yapılmıştır.

4.5. VERİ SETİNİN ANALİZLERE HAZIRLANMASI

Tablo 1. Kullanılan Değişkenler ve Alt Boyutlarının Normallik Test Sonucu

	Skewness (Çarpıklık)		Kurtosis (Basıklık)	
	İstatistik	St. Hata	İstatistik	St. Hata
Girişimcilik Niyeti	,003	,157	-,422	,312
İşsizlik Kaygısı	,010	,157	-,115	,312
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	,044	,157	-,520	,312
Çevresel ve sosyal baskı	-,025	,157	-,215	,312
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	,344	,157	-,210	,312
Ekonomideki istihdam zorlukları	-,254	,157	-,093	,312
Umutsuzluk	,686	,157	-,501	,312
Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	,610	,157	-,885	,312
Motivasyon kaybı	,560	,157	-,607	,312
Umut	,769	,157	-,644	,312

Araştırma analizlerini gerçekleştirmeden önce verilerin referans aralığında dağılımını ölçmek için normallik testi uygulanmıştır. Normallik testi sonucunda elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık oranı Tabachnick ve Fidell, (2013)'e göre $\pm 1,5$ aralığında, George ve

Mallery, (2010)'e göre ise ± 2 aralığında olması gerekmektedir. Ayrıca bazı araştırmacılara göre ± 3 referans aralığı normal dağılım şartını sağladığı savunmaktadırlar (Coakes ve Steed, 2003). Tablo 1. incelediğinde kullanılan değişken ve alt boyutlarının normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Ancak normallik varsayımlarında örneklem sayısı önemlidir (Karasar, 2006). Her bir grupta deney sayısının 30'un altında olduğu durumlarda grupların normal dağılım göstermediği düşünüldüğünden parametrik olmayan testler uygulanması tercih edilir (Kabaca ve Erdoğan, 2007). Bu çalışmada ise örneklem sayısı 30'un altında olduğu durumlarda ($n < 30$), kullanılan analizlerde parametrik olmayan (non-parametrik) testler ile 30'un üstünde olduğu durumlarda ($n \geq 30$) parametrik testler uygulanması uygun görülmüştür.

4.6. ÖLÇEKLERİN GÜVENİRLİĞİ

Kullanılan ölçüm araçlarının tutarlılığını belirlemek amacıyla güvenilirlik analizi uygulanmaktadır. Ölçüm araçları ile elde edilen veriler istenilen sonucu, sistematik veya hatalı sonuçları ortaya koyabilir. Bu doğrultuda ölçüm araçları aracılığıyla elde edilen verilerin doğruluklarının belirlenmesi gerekir (Gürbüz ve Şahin, 2018, s. 155; Kline, 2019, s. 91), iç tutarlılığın ölçüm araçlarında kullanılan maddelerin birbirleri arasındaki tutarlılıkları olarak tanımlamış ve çoğunlukla cronbach alfa katsayısı ile hesaplandığını belirtmektedir. Cronbach alfa katsayısının eşik değeri ile ilgili birçok görüş bulunmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018, s. 157-158). Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan ölçeklerin iç tutarlılığının belirlenmesinde cronbach alfa katsayısına başvurulur. Nunnaly kriterlerine göre bu değer 0.70 ve üstü olması yeterli kabul edilmektedir (Başol, 2019, s. 160). Çalışmamızda kullanılan ölçeklerin cronbach alfa katsayıları Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre bütün ölçekler ve alt boyutlar için 0.70 sınır değerinin üzerinde iç tutarlılığa ulaşıldığı görülmektedir.

Tablo 2. Ölçeklerin İç Tutarlılık (Cronbach Alfa) Katsayıları

Ölçek	Boyutları	Cronbach alfa (α)
Girişimcilik Niyeti Ölçeği		0,94
İşsizlik kaygısı Ölçeği		0,84
	➤ Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	0,80
	➤ Çevresel ve sosyal baskı	0,74
	➤ Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	0,83
	➤ Ekonomideki istihdam zorlukları	0,76
Beck Umutsuzluk Ölçeği		0,86
	➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	0,83
	➤ Motivasyon kaybı	0,80
	➤ Umut	0,81

4.7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde ise araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile boyutlarından oluşan toplam 10 değişkene ilişkin betimsel istatistikler, fark analizleri ve korelasyon ve regresyon değerleri sunulmuştur.

4.7.1. Çalışmaya Katılım Sağlayan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

	(n)	(%)
Cinsiyet		
Kadın	188	78
Erkek	53	22
Yaş (min-max)		
21 yaş ve altı	193	80,1
22 yaş ve üzeri	48	19,9
Ticaret ile Uğraşan		
Var	40	16,6
Yok	201	83,4
Baba Eğitim Durumu		
İlköğretim	159	66
Lise	60	24,9
Üniversite	22	9,1
Anne Eğitim Durumu		
İlköğretim	189	78,4
Lise	43	17,8
Üniversite	9	3,8

Ekonomik Durum		
Asgari ücret ve altı	168	69,7
Asgari ücret üstü ve 20000 arası	56	23,3
20001 ve üzeri	17	7,1
Girişimcilik Ders veya Kurs		
Evet	21	8,7
Hayır	220	91,3
İş Deneyimi		
Evet	139	57,7
Hayır	102	42,3

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri sunulmuştur. Öğrencilerin %78’i kadın, %22’si ise erkekler, %78’i 21 yaş altı ve %22’si 22 yaş üstüdür. Öğrencilerin %83,4 çoğunluğunun ailesinde ticaretle uğraşan biri bulunmamaktadır.

Öğrencilerin ebeveyn eğitim düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde, baba %66 ve annelerin %78,4’lük çoğunluğunun ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%69,7) ailesinin ekonomik düzeyinin asgari ücret seviyesinde olduğu, öğrencilerin küçük bir kısmının (%8,7) girişimcilik ile ilgili eğitim aldığı görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin %57,7’sinin iş deneyimine sahip olduğu görülmektedir.

4.7.2. Araştırma Değişkenlerine Yönelik Betimsel Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ait ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Elde edilen değerler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Araştırma Değişkenlerine Yönelik Betimsel Bulgular

Değişkenler ve Alt boyutları	Minimum	Maksimum	Ortalama ± Sd
Girişimcilik Niyeti	6,00	30,00	19,60 ±5,79
İşsizlik Kaygısı	33,00	125,00	78,01 ±19,00
➤ Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	5,00	25,00	15,21±4,60
➤ Çevresel ve sosyal baskı	8,00	40,00	24,26±7,02
➤ Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	4,00	20,00	11,19±3,53
➤ Ekonomideki istihdam zorlukları	8,00	40,00	27,36±7,05
Umutsuzluk	0,001	20,00	6,99±5,36
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	0,001	5,00	1,71±1,66
➤ Motivasyon kaybı	0,001	8,00	3,02±2,18
➤ Umut	0,001	7,00	2,25±2,19

4.7.3. Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkileri İnceleyen Korelasyon Analizi Bulguları

Tablo 5. Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk Korelasyon Analizleri

	Girişimcilik	İşsizlik Kaygısı	Umutsuzluk
Girişimcilik	1		
İşsizlik Kaygısı	-,194**	1	
Umutsuzluk	-,252**	,645**	1

** : Korelasyon katsayısı anlamlıdır (p<0,05).

Değişkenler arasında hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı eksi işaretliyen negatif, artı işaretliyen pozitif olarak tanımlanır. Sıfıra yakın değerler için ilişkinin olmadığı ya da çok zayıf olduğu, 1'e yakın değerler ise mükemmel ilişkiye işaret eder. Sınıflayacak olursak 0,30 ve altı düşük düzeyde ilişkiye, 0,31—0,70 arası ilişki orta düzeyde ilişkiye ve son olarak 0,71 ve üzere korelasyon değeri yüksek düzeyde ilişkiye karşılık gelir (Başol, 2022, s.184).

Tablo 5’te yer alan sonuçlara göre girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında ters yönlü, anlamlı ($p<0,05$), zayıf bir ilişkinin bulunduğu görülmektedir ($r=-0,194$). Buna göre öğrencilerin girişimcilik niyeti arttığında işsizlik kaygıları azalmaktadır. Bu bağlamda, H_1 hipotezi “Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır” doğrulanmıştır.

Tabloda girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasında zıt yönlü, anlamlı ($p<0,05$), zayıf düzeyde bir ilişkinin var olduğu saptanmıştır ($r=-0,251$). Buna göre girişimcilik niyeti arttığında umutsuzluk azalmaktadır. Bu doğrultuda, H_2 hipotezi “Umutsuzluk ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.” doğrulanmıştır.

Tablo 5’te görüldüğü gibi umutsuzluk ile işsizlik kaygısı arasında aynı yönlü, anlamlı ($p<0,05$), orta düzeyde bir ilişki belirlenmiştir ($r=0,645$). Buna göre işsizlik kaygısı arttıkça umutsuzluk da artmaktadır. Bu bağlamda, H_3 hipotezi “İşsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır” doğrulanmıştır.

Tablo 6. İşsizlik Kaygısı Alt Boyutları ile Girişimcilik Niyeti ve Umutsuzluk Korelasyon Analiz Sonuçları

	1	2	3	4	5	6
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	1					
Çevresel ve sosyal baskı	,719**	1				
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	,520**	,588**	1			
Ekonomideki istihdam zorlukları	,603**	,718**	,516**	1		
Girişimcilik	-,260**	-,178**	-,071*	-,139*	1	
Umutsuzluk	,608**	,608*	,468**	,501**	-,251**	1

** : Korelasyon katsayısı anlamlıdır ($p<0,01$). * : Korelasyon katsayısı anlamlıdır ($p<0,05$). 1= Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, 2= Çevresel ve sosyal baskı, 3= Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği, 4= Ekonomideki istihdam zorlukları, 5= Girişimcilik, 6= Umutsuzluk

Tablo 6’da yer alan sonuçlara göre; işsizlik kaygısı alt boyutları ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($r=-0,260$, $p<0,01$), çevresel ve sosyal baskı ($r=-0,178$, $p<0,05$), niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($r=-0,071$, $p<0,05$) ve ekonomideki istihdam zorlukları ($r=-0,139$, $p<0,05$) ile girişimcilik niyeti arasında ters yönlü olarak anlamlı ve zayıf düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda H_4 hipotezi “İşsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır” doğrulanmıştır.

İşsizlik kaygısı alt boyutlarının umutsuzluk ile olan ilişki düzeyleri incelenmiş ve aralarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). “Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” ($r=0,608$), “çevresel ve sosyal baskı” ($r=0,608$), “niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” ($r=0,468$) ve ekonomideki istihdam zorlukları ($r=0,501$) ile umutsuzluk arasında aynı yönlü, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Bu doğrultuda H_5 hipotezi “İşsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır” doğrulanmıştır.

Tablo 7. Umutsuzluk Alt Boyutları ile Girişimcilik Niyeti ve İşsizlik Kaygısı Korelasyon Analiz Sonuçları

	1	2	3	4	5
Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	1				
Motivasyon kaybı	,755**	1			
Umut	,708**	,603**	1		
Girişimcilik	-,237**	-,129*	-,306**	1	
İşsizlik kaygısı	,644**	,565**	,527**	-,194**	1

** : Korelasyon katsayısı anlamlıdır ($p<0,01$). * : Korelasyon katsayısı anlamlıdır ($p<0,05$). 1= Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler, 2= Motivasyon kaybı, 3= Umut, 4= Girişimcilik, 5= İşsizlik kaygısı

Tablo 7’de yer alan sonuçlara göre; umutsuzluk alt boyutları olan “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler” ($r=-0,237$), “motivasyon kaybı” ($r=-0,129$) ve “umut” ($r=-0,326$) ile girişimcilik niyeti arasında ters yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde ilişki bulunduğu görülmektedir. Buna göre H_6 hipotezi “Umutsuzluk alt boyutları ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır” doğrulanmıştır.

Umutsuzluk alt boyutları olan “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler” ($r=0,664$), “motivasyon kaybı” ($r=0,565$) ve “umut” ($r=0,527$) ile işsizlik kaygısı arasında aynı yönlü, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Buna göre H_7 hipotezi “İşsizlik kaygısı ile umutsuzluk alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır” doğrulanmıştır.

4.7.4. Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk Regresyon Analiz Sonuçları

Tablo 8. Girişimcilik Niyeti ile İşsizlik Kaygısı Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	b	Std. Hata	β	Model İstatistikleri
Girişimcilik Niyeti	İşsizlik kaygısı	-,637	,208	-,194	$R^2 = ,038$ $F = 9,348$ $p < ,000$

Tablo 8 incelendiğinde regresyon analizi sonuçları anlamlı bulunmuştur ($p < ,000$). Regresyon analizi bulgularına göre; girişimcilik niyetinin işsizlik kaygısını negatif yönde etkilediği görülmektedir. Analize ilişkin R^2 değerine göre girişimcilik niyetinin işsizlik kaygısında meydana gelen değişimin yaklaşık % 4’ünü açıkladığı görülmektedir. Tabloda yer alan regresyon katsayısı (β değeri) dikkate alındığında girişimcilik niyetindeki bir standart sapmalık değişimin işsizlik kaygısında - ,194’lük standart sapma oranında değişmeye neden olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 9. Girişimcilik Niyeti ile Umutsuzluk Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	b	Std. Hata	β	Model İstatistikleri
Girişimcilik Niyeti	Umutsuzluk	-,233	,058	-,251	$R^2 = ,063$ $F = 16,101$ $p < ,000$

Regresyon analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < ,000$). Regresyon analizi bulgularına göre girişimcilik niyetinin umutsuzluğu negatif yönde etkilediği görülmektedir. Analize ilişkin R^2 değerine göre girişimcilik niyetinin işsizlik kaygısında meydana gelen değişimin yaklaşık % 6'sını açıkladığı görülmektedir. Tabloda yer alan regresyon katsayısı (β değeri) dikkate alındığında girişimcilik niyetindeki bir standart sapmalı değişimin işsizlik kaygısında $-,251$ 'lik standart sapma oranında değişmeye neden olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 10. İşsizlik Kaygısı ile Umutsuzluk Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	b	Std. Hata	β	Model İstatistikleri
İşsizlik Kaygısı	Umutsuzluk	2,285	,175	,645	$R^2 = ,416$ $F = 170,39$ $p < ,001$

Regresyon analizi sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < ,001$). Regresyon analizi bulgularına göre işsizlik kaygısı umutsuzluğu pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Analize ilişkin R^2 değerine göre işsizlik kaygısının umutsuzlukta meydana getirdiği değişimin yaklaşık % 42'sini açıkladığı görülmektedir. Tabloda yer alan regresyon katsayısı (β değeri) dikkate alındığında işsizlik kaygısı bir standart sapmalı değişimin işsizlik kaygısında $,645$ 'lik standart sapma oranında değişmeye neden olduğunu söylemek mümkündür.

4.7.5. Araştırma Değişkenlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırma değişkenleri olan girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk ile bunların alt boyutlarının katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre değişiminin istatistiksel önem seviyesi belirlenmiştir. Bu amaçla iki grup olan demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, medeni durum, girişimcilik dersi/kursu alınıp alınmadığı, ailede ticaret ile uğraşan olup olmadığı, iş deneyimi) Bağımsız Örneklem t -Testi ve Mann-Whitney U Testi (non-parametrik), ikiden çok gruplu olan demografik özelliklere (Anne- baba eğitim durumu, ekonomik durum) ise parametrik olmayan istatistiklerden (Kruskal Wallis H testi) uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 11 – Tablo 18'te verilmiştir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılanların Cinsiyetine Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem *t*-Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Girişimcilik Niyeti	Kadın	188	19,31	5,76	1,410	0,160
	Erkek	53	20,58	5,81		
İşsizlik Kaygısı	Kadın	188	76,93	19,37	1,679	0,095
	Erkek	53	81,87	17,27		
Alt Boyutlar						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Kadın	188	15,09	4,63	0,743	0,458
	Erkek	53	15,62	4,49		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	Kadın	188	23,91	7,07	1,429	0,154
	Erkek	53	25,47	6,72		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Kadın	188	10,95	3,44	1,991	0,048
	Erkek	53	12,03	3,71		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	Kadın	188	26,96	7,04	1,617	0,107
	Erkek	53	28,73	6,98		
Umutsuzluk	Kadın	188	6,78	6,78	1,121	0,263
	Erkek	53	7,72	4,89		
Alt Boyutlar						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	Kadın	188	1,65	1,67	0,950	0,343
	Erkek	53	1,90	1,63		
➤ Motivasyon Kaybı	Kadın	188	2,89	2,17	1,638	0,103
	Erkek	53	3,45	2,17		
➤ Umut	Kadın	188	2,22	2,18	0,395	0,693
	Erkek	53	2,35	2,23		

Tablo 11 incelendiğinde; öğrencilerin işsizlik kaygısı değişkeninin alt boyutu olan “niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” ($t=1,991$; $p<0,05$) puanında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Buna göre erkek öğrencilerin işsizlik kaygısı alt boyutu olan niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği düzeyi ($\bar{x}=12,03$), kadın öğrencilerden ($\bar{x}=10,95$) daha yüksektir. Diğer değişkenler ve alt boyutlarda öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 12. Araştırmaya Katılanların Yaşlarına Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem *t*-Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Yaş	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Girişimcilik Niyeti	21 yaş ve altı	193	19,24	5,85	-1,915	0,057
	22 yaş ve üzeri	48	21,02	5,33		
İşsizlik Kaygısı	21 yaş ve altı	193	79,00	18,96	1,623	0,106
	22 yaş ve üzeri	48	74,04	18,86		
Alt Boyutlar						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	21 yaş ve altı	193	15,52	4,54	2,188	0,030
	22 yaş ve üzeri	48	13,91	4,69		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	21 yaş ve altı	193	24,61	7,06	1,575	0,117
	22 yaş ve üzeri	48	22,83	6,73		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	21 yaş ve altı	193	11,21	3,54	0,190	0,850
	22 yaş ve üzeri	48	11,10	3,49		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	21 yaş ve altı	193	27,65	6,91	1,285	0,200
	22 yaş ve üzeri	48	26,19	7,56		
Umutsuzluk	21 yaş ve altı	193	7,38	5,43	2,287	0,023
	22 yaş ve üzeri	48	5,42	4,85		
Alt Boyutlar						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	21 yaş ve altı	193	1,83	1,70	2,500	0,014
	22 yaş ve üzeri	48	1,23	1,45		
➤ Motivasyon Kaybı	21 yaş ve altı	193	3,11	2,20	1,332	0,184
	22 yaş ve üzeri	48	2,65	2,07		
➤ Umut	21 yaş ve altı	193	2,43	2,23	2,783	0,007
	22 yaş ve üzeri	48	1,54	1,91		

Tablo 12’de katılımcıların işsizlik kaygısı alt boyutu olan “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” ($t=2,188$; $p<0,05$) puanı ile “umutsuzluk” ($t=2,287$; $p<0,05$) ve umutsuzluk alt boyutları olan “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler” ($t=2,500$; $p<0,05$) ve “umut” ($t=2,783$; $p<0,05$) puanları arasında öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre 21 yaş ve altı öğrencilerin, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, umutsuzluk, gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler ve umut puanları 22 yaş ve üzeri olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Diğer değişkenler ve alt boyutlarda öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 13. Araştırmaya Katılanların Ailede Ticaret ile Uğraşan Birinin Olma Durumuna Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Ailede Ticaret ile Uğraşan Birinin Varlığı	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Girişimcilik Niyeti	Var	40	22,15	6,12	3,11	0,002
	Yok	201	19,08	5,59		
İşsizlik Kaygısı	Var	40	73,05	20,09	-1,817	0,070
	Yok	201	79,00	18,67		
Alt boyut						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Var	40	13,75	4,35	-2,211	0,028
	Yok	201	15,49	4,61		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	Var	40	23,87	7,39	-0,376	0,707
	Yok	201	24,33	6,96		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Var	40	10,73	3,32	-0,914	0,361
	Yok	201	11,28	3,56		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	Var	40	24,70	7,83	-,2,64	0,009
	Yok	201	27,88	6,78		
Umutsuzluk	Var	40	5,80	4,69	0,110	0,126
	Yok	201	7,22	5,46		
Alt boyutları						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	Var	40	1,35	1,31	-1,517	0,131
	Yok	201	1,78	1,72		
➤ Motivasyon Kaybı	Var	40	2,62	2,12	-1,257	0,210
	Yok	201	3,10	2,19		
➤ Umut	Var	40	1,82	2,24	-1,354	0,177
	Yok	201	2,34	2,18		

Tablo 13 incelendiğinde; öğrencilerin girişimcilik niyeti düzeyi ($t=3,11$; $p<0,05$) kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($t=-0,376$; $p<0,05$) ile ekonomideki istihdam zorlukları ($t=-2,64$; $p<0,05$) ailede ticaret ile uğraşan bireylerin varlığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre; ticaretle uğraşan ailelerden gelen öğrencilerin girişimcilik niyet puan ortalamaları ($\bar{x}=22,15$), diğer öğrencilerden ($\bar{x}=19,08$) daha yüksektir. Ayrıca, ticaretle uğraşan ailelerden gelen öğrencilerin işsizlik kaygısı alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, ekonomideki istihdam zorlukları puan ortalamaları da daha düşüktür. Diğer değişkenler ve alt boyutlarda öğrenci ailelerinde ticaret ile uğraşan birinin varlığına göre anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 14. Araştırmaya Katılanların Baba Eğitim Durumları ile Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlar Arasındaki İlişkiye Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Baba Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss	KWU	p
Girişimcilik Niyeti	İlköğretim	159	5,785	110,47	10,76	0,005
	Lise	60		140,66		
	Üniversite	22		143,52		
İşsizlik Kaygısı	İlköğretim	159	19,00	132,91	14,76	0,001
	Lise	60		92,96		
	Üniversite	22		111,43		
Alt boyutları						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	İlköğretim	159	4,602	132,24	12,66	0,002
	Lise	60		96,02		
	Üniversite	22		107,93		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	İlköğretim	159	7,020	134,06	18,44	0,000
	Lise	60		89,07		
	Üniversite	22		113,73		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	İlköğretim	159	3,526	123,74	1,17	0,557
	Lise	60		112,60		
	Üniversite	22		124,14		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	İlköğretim	159	7,054	130,72	9,14	0,010
	Lise	60		102,96		
	Üniversite	22		99,95		
Umutsuzluk	İlköğretim	159	5,364	129,30	6,77	0,034
	Lise	60		103,26		
	Üniversite	22		109,43		
Alt boyutları						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	İlköğretim	159	1,664	127,25	4,20	0,122
	Lise	60		106,68		
	Üniversite	22		114,86		
➤ Motivasyon kaybı	İlköğretim	159	2,182	127,13	3,70	0,157
	Lise	60		108,63		
	Üniversite	22		110,45		
➤ Umut	İlköğretim	159	2,194	130,19	8,75	0,013
	Lise	60		100,53		
	Üniversite	22		110,43		

Tablo 14 incelendiğinde, öğrencilerin girişimcilik niyeti düzeyi (KWU=10,76; $p<0,05$), işsizlik kaygısı (KWU =14,76; $p<0,05$) ve işsizlik kaygısı alt boyutu olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği (KWU =12,66; $p<0,05$), çevresel ve sosyal baskı (KWU =18,44; $p<0,05$), ile ekonomideki istihdam zorlukları (KWU =9,14; $p<0,05$), umutsuzluk (KWU =6,77; $p<0,05$) ve umutsuzluğun alt boyutu olan umut (KWU =8,75; $p<0,05$) düzeylerinde öğrencilerin baba eğitim durumu arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre; babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin girişimcilik niyeti de artmaktadır. Babanın eğitim düzeyi ilk okul

düzeyinden lise ve üniversite düzeyine yükseldiğinde işsizlik kaygısı ve işsizlik kaygısı alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, ekonomideki istihdam zorlukları ile umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutu olan umut düzeyleri azalmaktadır. Değişkenlere ait diğer alt boyutlar (niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği, gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler ve motivasyon kaybı) ise, baba eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Anne Eğitim Durumları ile Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss	KWU	P
Girişimcilik Niyeti	İlköğretim	189	5,785	118,01	1,63	0,442
	Lise	43		131,58		
	Üniversite	9		133,33		
İşsizlik Kaygısı	İlköğretim	189	19,00	125,43	5,09	0,078
	Lise	43		110,44		
	Üniversite	9		78,50		
Alt boyutları						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	İlköğretim	189	4,602	126,98	9,59	0,008
	Lise	43		107,03		
	Üniversite	9		62,06		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	İlköğretim	189	7,020	125,94	5,20	0,074
	Lise	43		106,95		
	Üniversite	9		84,28		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	İlköğretim	189	3,526	123,69	1,49	0,473
	Lise	43		113,10		
	Üniversite	9		102,28		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	İlköğretim	189	7,054	123,13	2,62	0,269
	Lise	43		119,21		
	Üniversite	9		84,89		
Umutsuzluk	İlköğretim	189	5,364	124,84	9,20	0,010
	Lise	43		118,33		
	Üniversite	9		53,17		
Alt boyutları						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	İlköğretim	189	1,664	123,64	5,96	0,051
	Lise	43		120,69		
	Üniversite	9		67,11		
➤ Motivasyon kaybı	İlköğretim	189	2,182	124,72	6,80	0,033
	Lise	43		116,48		
	Üniversite	9		64,39		
➤ Umut	İlköğretim	189	2,194	124,27	8,16	0,017
	Lise	43		119,91		
	Üniversite	9		57,61		

Tablo 15’de görüldüğü gibi işsizlik kaygısı alt boyutu olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği (KWU=9,59; $p<0,05$), umutsuzluk (KWU =9,20; $p<0,05$), umutsuzluk alt boyutu olan motivasyon kaybı (KWU =6,80; $p<0,05$) ve umut (KWU =8,16; $p<0,05$) düzeyleri ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, anne eğitim düzeyi yükseldikçe, işsizlik kaygısı alt boyutu olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği puan ortalaması ile umutsuzluk ve umutsuzluğun alt boyutları olan motivasyon kaybı ve umut puan ortalamaları azalmaktadır. Diğer değişkenler ve değişkenlere ait alt boyutlar (girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği, ekonomideki istihdam zorlukları ve gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler) ise, anne eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 16. Araştırmaya Katılanların Ailelerinin Ekonomik Durumları ile Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlar Arasındaki İlişkiye Ait Kruskal Wallis *H* Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Ailenin Ekonomik Durumu	N	$\bar{x}$	ss	KWU	P
Girişimcilik Niyeti	Asgari ücret	168	5,785	115,04	4,08	0,130
	Asgari ücret-20000	56		134,75		
	20001- üzeri	17		134,62		
İşsizlik Kaygısı	Asgari ücret	168	19,002	132,66	16,39	0,000
	Asgari ücret-20000	56		98,33		
	20001- üzeri	17		80,41		
Alt boyutları						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Asgari ücret	168	4,602	130,46	11,08	0,004
	Asgari ücret-20000	56		103,29		
	20001- üzeri	17		85,85		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	Asgari ücret	168	7,020	132,40	15,01	0,001
	Asgari ücret-20000	56		96,41		
	20001- üzeri	17		89,29		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Asgari ücret	168	3,526	127,52	4,89	0,086
	Asgari ücret-20000	56		106,29		
	20001- üzeri	17		105,03		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	Asgari ücret	168	7,054	131,68	14,90	0,001
	Asgari ücret-20000	56		102,54		
	20001- üzeri	17		76,26		
Umutsuzluk	Asgari ücret	168	5,364	131,82	13,48	0,001
	Asgari ücret-20000	56		97,10		
	20001- üzeri	17		92,76		
Alt Boyutlar						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	Asgari ücret	168	1,664	129,49	9,49	0,009
	Asgari ücret-20000	56		105,38		
	20001- üzeri	17		88,53		
➤ Motivasyon kaybı	Asgari ücret	168	2,182	131,37	12,80	0,002
	Asgari ücret-20000	56		94,89		
	20001- üzeri	17		104,56		
➤ Umut	Asgari ücret	168	2,194	130,52	11,05	0,004
	Asgari ücret-20000	56		101,61		
	20001- üzeri	17		90,82		

Tablo 16 incelendiğinde; öğrencilerin işsizlik kaygısı (KWU =16,39; $p < 0,05$), ve işsizlik kaygısı alt boyutu olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği (KWU =11,08; $p < 0,05$), çevresel ve sosyal baskı (KWU =15,01; $p < 0,05$) ile ekonomideki istihdam zorlukları (KWU =14,90; $p < 0,001$), umutsuzluk (KWU =13,48; $p < 0,05$), ile umutsuzluk alt boyutu olan gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler (KWU =9,49; $p < 0,05$), motivasyon kaybı (KWU =12,80; $p < 0,05$), umut (KWU =11,05; $p < 0,05$)

puan ortalamaları ile ailenin ekonomik durumu arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre; ailenin ekonomik geliri yükseldikçe öğrencilerin işsizlik kaygısı, işsizlik kaygısı alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı ve ekonomideki istihdam zorlukları ile umutsuzluk ve umutsuzluk alt boyutları olan gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler, motivasyon kaybı ve umut düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Diğer değişkenler ve alt boyutlarının (girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısı alt boyutu niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği) ise, ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 17. Araştırmaya Katılanların Girişimcilik Dersi/Kursu Alma Durumuna Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	Girişimcilik Dersi/Kursu Alma	N	$\bar{x}$	Ss	MWU	p
Girişimcilik Niyeti	Evet	21	152,88	3210,50	1640,50	0,028
	Hayır	220	117,96	25950,50		
İşsizlik Kaygısı	Evet	21	88,26	1853,50	1622,50	0,024
	Hayır	220	124,13	27307,50		
Alt Boyutlar						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Evet	21	83,10	1745,00	1514,00	0,009
	Hayır	220	124,62	27416,00		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	Evet	21	90,98	1910,50	1679,50	0,039
	Hayır	220	123,87	27250,50		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Evet	21	113,52	2384,00	2153,00	0,605
	Hayır	220	121,71	26777,00		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	Evet	21	88,83	1865,50	1634,50	0,027
	Hayır	220	124,07	27295,50		
Umutsuzluk	Evet	21	90,12	1892,50	1661,50	0,033
	Hayır	220	123,95	27268,50		
Alt Boyutlar						
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	Evet	21	99,93	2098,50	1867,50	0,136
	Hayır	220	123,01	27062,50		
➤ Motivasyon Kaybı	Evet	21	96,31	2022,50	1791,50	0,086
	Hayır	220	123,36	27138,50		
➤ Umut	Evet	21	94,90	1993,00	1762,00	0,067
	Hayır	220	123,49	27168,00		

Tablo 17’de görüldüğü üzere; öğrencilerin girişimcilik niyeti (MWU=1640,50; $p<0,05$), işsizlik kaygısı (MWU =1622,50; $p<0,05$) ve işsizlik kaygısı alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği (MWU =1514,00; $p<0,05$), çevresel ve sosyal baskı (MWU =1679,50; $p<0,05$), ekonomideki istihdam zorlukları (MWU =1634,50; $p<0,027$) ile umutsuzluk (MWU =1661,50; $p<0,05$) puan ortalamalarının girişimcilik ders/kurs alma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre; girişimcilikle ilgili ders/kurs alan öğrencilerin girişimcilik niyeti ($\bar{x}$ =152,88), ders/kurs almayanlara göre ($\bar{x}$ =117,96) daha yüksektir. Diğer taraftan, girişimcilik ile ilgili ders/kurs alan öğrencilerin işsizlik kaygısı, işsizlik kaygısı alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, ekonomideki istihdam zorlukları, umutsuzluk, düzeyleri, girişimcilik ile ilgili ders/kurs almayanlara göre daha düşüktür. Değişkenlere ait diğer alt boyutlar ise, girişimcilik ile ilgili ders/kurs alma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 18. Araştırmaya Katılanların İş Deneyimi Durumuna Göre Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Bağımsız Örneklem *t*-Testi Sonuçları

Değişkenler ve Alt Boyutları	İş Deneyimi	n	$\bar{x}$	ss	t	p
Girişimcilik Niyeti	Evet	139	20,20	5,77	1,925	0,055
	Hayır	102	18,76	5,72		
İşsizlik Kaygısı	Evet	139	76,66	19,18	-1,290	0,198
	Hayır	102	79,85	18,68		
Alt Boyutlar						
➤ Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	Evet	139	14,78	4,635	-1,673	0,096
	Hayır	102	15,78	4,515		
➤ Çevresel ve Sosyal Baskı	Evet	139	23,90	7,13	-,905	0,366
	Hayır	102	24,73	6,87		
➤ Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	Evet	139	11,20	3,56	0,054	0,957
	Hayır	102	11,17	3,48		
➤ Ekonomideki İstihdam zorlukları	Evet	139	26,76	7,31	-1,512	0,132
	Hayır	102	28,15	6,63		
Alt Boyutlar						
Umutsuzluk	Evet	139	6,29	4,91	-2,362	0,022
	Hayır	102	7,93	5,81		
➤ Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	Evet	139	1,51	1,51	-2,146	0,038
	Hayır	102	1,98	1,81		
➤ Motivasyon Kaybı	Evet	139	2,82	2,08	-1,612	0,108
	Hayır	102	3,28	2,29		
➤ Umut	Evet	139	1,94	2,12	-2,535	0,012
	Hayır	102	2,66	2,23		

Tablo 18'e göre; öğrencilerin umutsuzluk puan ortalamaları ($t=-2,362$; $p<0,05$) ve umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler ($t=-2,146$; $p <0,05$) ile umut ($t=-2,535$; $p<0,05$) düzeylerinde öğrencilerin iş deneyimine göre anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre; iş deneyimi olan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ve umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler ve umut düzeyleri iş deneyimi olmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha düşüktür. Diğer değişkenler ve değişkenlere ait alt boyutların ise, öğrencilerin iş deneyimlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini, işsizlik kaygılarını ve umutsuzluk düzeylerini ortaya koymak ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin düzeyini test etmek hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında alan yazın taraması yapılarak girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk değişkenine ait çeşitli çalışmalar incelenmiştir. Ancak yapılan çalışma sonucu bu üç değişkenin ikisi olan girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısı değişkenlerine ait çalışmaların var olduğu görülürken, bu üç değişkenin (girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk) bir arada kullanıldığı ve lisans öğrencilerini içeren sadece bir çalışmaya rastlanılmıştır. Buna göre araştırmayı ön lisans öğrencileri üzerinde yapılan ilk çalışma olarak nitelendirebiliriz. Bu bağlamda model ve hipotezleri test etmek amacıyla elde edilen bulgular ışığında, araştırmanın ilgili alandaki literatürün zenginleşmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızın örneklemini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıfta okuyan 472 öğrenci oluşturmaktadır. Anketler Microsoft Teams (online) üzerinden bütün son sınıf öğrencilerine gönderilmiş, ancak araştırmaya katılım gönüllülük esasına bağlı olduğundan, bu kapsamda 241 öğrenciden geri dönüş olmuştur.

Araştırma kapsamında toplam 10 adet hipotez bulunmaktadır. Araştırmanın hipotezleri ve hipotezlerine ilişkin sonuçların özeti aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 19. Araştırmanın Hipotezlerine İlişkin Sonuçların Özeti

HİPOTEZLER	SONUÇ
H ₁ Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır	DOĞRULANDI
H ₂ Girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.	DOĞRULANDI
H ₃ İşsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.	DOĞRULANDI
H ₄ Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır	DOĞRULANDI
H ₅ Girişimcilik niyeti ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili beklentiler, motivasyon kaybı ve umut arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır.	DOĞRULANDI
H ₆ İşsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.	DOĞRULANDI

H ₇ İşsizlik kaygısı ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili beklentiler, motivasyon kaybı ve umut arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.		DOĞRULANDI
	GİRİŞİMCİLİK NİYETİ	
H ₈ Girişimcilik niyeti ile öğrencilerin Sosyo-Demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık vardır.	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANMADI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANDI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANMADI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANDI
	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
	İŞSİZLİK KAYGISI	
H ₉ İşsizlik kaygısı ve işsizlik kaygısının alt boyutları olan “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği”, “çevresel ve sosyal baskı”, “niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği”, ve “ekonomideki istihdam zorlukları” ile öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık vardır.	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANMADI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANDI
	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
	KİŞİSEL KARAMSARLIK VE ÖZGÜVEN EKSİKLİĞİ	
	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANDI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANDI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANDI
	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
	ÇEVRESEL VE SOSYAL BASKI	
	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANMADI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANDI
	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
	NİTELİKSEL OLARAK BİLGİ VE BECERİ EKSİKLİĞİ	
	Cinsiyet	DOĞRULANDI
	Yaş	DOĞRULANMADI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANMADI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANMADI
	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
	EKONOMİDEKİ İSTİHDAM ZORLUKLARI	
	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANMADI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANDI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANDI

	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
	UMUTSUZLUK	
H ₁₀ Umutsuzluk ile umutsuzluğun alt boyutları olan “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler”, “motivasyon kaybı” ve “umut” ile öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri arasında anlamlı farklılık vardır.	Yaş	DOĞRULANDI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANDI
	İş Deneyimi	DOĞRULANDI
	Yaş	DOĞRULANDI
	GELECEK İLE İLGİLİ DUYGULAR VE BEKLENTİLER	
	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANDI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANMADI
	İş Deneyimi	DOĞRULANDI
	MOTİVASYON KAYBI	
	Cinsiyet	DOĞRULANMADI
	Yaş	DOĞRULANMADI
	Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI
	Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANMADI
	Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANDI
	Ekonomik Durum	DOĞRULANDI
	Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANMADI
	İş Deneyimi	DOĞRULANMADI
UMUT		
Cinsiyet	DOĞRULANMADI	
Yaş	DOĞRULANDI	
Ticaret ile Uğraşan	DOĞRULANMADI	
Baba Eğitim Durumu	DOĞRULANDI	
Anne Eğitim Durumu	DOĞRULANDI	
Ekonomik Durum	DOĞRULANDI	
Girişimcilik Ders/Kurs	DOĞRULANMADI	
İş Deneyimi	DOĞRULANDI	

Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkinin boyutunu ortaya koymak ve oluşturulan ilk hipotezi test etmek için korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda; girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında ($r=-0,194$) negatif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre; H₁ (Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır) hipotezi desteklenmiştir. Bu ilişkide girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı düzeyini negatif yönde etkilemektedir. Girişimcilik niyeti artan öğrenciler, girişimciliği kendi istihdamları ile ilgili yeni bir alternatif olarak görmeye başladıklarından, iş ile ilgili kaygıları azalmış olabilir. Elde edilen bu bulgular Eren (2020) ile tutarlılık göstermektedir. Balkaya (2017) ise girişimcilik niyeti ve işsizlik

kaygısı arasında anlamlı, pozitif yönde fakat oldukça düşük seviyede bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasındaki ilişki düzeyini test etmek amacıyla korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasında negatif yönlü, düşük düzeyde ($r=-0,251$) ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu ilişkide girişimcilik niyetinin umutsuzluk düzeyini negatif yönde etkilediği görülmektedir. Buna göre H_2 (Girişimcilik niyeti ile umutsuzluk arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır) hipotezi desteklenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin girişimci olmaya yönelik eğilimlerinin artmasıyla birlikte umutsuzluk düzeylerinin azalacağı yani hayata daha olumlu bakabilecekleri söylenilebilir. Araştırmadan elde edilen verilere bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailesinin düşük gelir grubuna mensup olduğu görülmektedir. Bu ailelerin çocuklarına ekonomik anlamda iyi bir gelecek hazırlamayacağı onlara miras bırakamayacağı aşikardır. Ülkede istihdam düzeyinin de yetersiz olduğu ve öğrencilerin girişimcilik dışında çok fazla bir alternatifleri bulunmadığı göz önüne alındığında, öğrencilerin artan girişimcilik eğilimlerinin onların geleceğe dair kaygılarını ve buna bağlı olarak olumsuz düşüncelerini azalttığı söylenebilir. Elde edilen bulgular Eren'in (2020) çalışması ile benzerlik göstermektedir.

İşsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasındaki ilişki düzeyini tespit etmek amacıyla korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır. Analizler sonucunda işsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r=0,645$) ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bu ilişkide işsizlik kaygısının umutsuzluk düzeyini pozitif yönde etkilemektedir. Buna göre; H_3 (İşsizlik kaygısı ile umutsuzluk arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır) hipotezi desteklenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin iş bulmaya yönelik kaygılarının artmasının onların umutsuzluk düzeylerini artırdığı görülmektedir. Düşük gelir grubuna mensup ailelerden gelen öğrencilerin ileride refah bir hayat sürebilmeleri onların bulabilecekleri yüksek gelire sahip işlere bağlı olduğundan öğrenciler umutlarını iş olanaklarına bağlamış olabilirler. Özçelik Kaynak, Öztuna (2020) Sağlık Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin işsizlik kaygısı ile umutsuzluk düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Bu bakımdan elde edilen bulgular alan yazındaki diğer çalışmalarla benzer sonuçlar göstermektedir.

2020 yılında ortaya çıkan pandemi bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de ekonomiyi oldukça sarsmış, bu süreçte ekonomiler küçülmeye başlamış, istihdam olanakları azalmıştır. Buna bağlı olarak, yakın gelecekte yaş itibariyle ve eğitimleri doğrultusunda iş bulma durumunda kalacak öğrencilerin iş bulmaya dair kaygılarının artacağı ve bu doğrultuda geleceğe dair umutlarının azalabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin gelecekle ilgili kaygılarının onların umutsuzluk düzeylerini artırdığını ortaya koymaktadır (Eren, 2020). Benzer şekilde Namdar'ın (2018) yürüttüğü çalışmada da geleceğe kaygıyla bakan öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin geleceğe güvenle bakan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu noktada başta istihdam yaratma özelliği olmak üzere ekonomiye pek çok katkısı bulunan girişimcilik olgusu ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin artan girişimcilik eğilimlerinin onlara gelecekte kendi işlerini kurmalarında yardımcı olacağı, girişimin başarılı olması durumunda aynı zamanda başkalarına da istihdam sağlayacağı düşünülmektedir.

Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı alt boyutları arasındaki ilişkinin boyutlarını incelemek üzere yapılan analizler neticesinde, girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($r=-0,260$), çevresel ve sosyal baskı ($r=-0,178$), niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($r=-0,071$) ve ekonomideki istihdam zorlukları ($r=-0,139$) arasında negatif yönde düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre H_4 (Girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır) hipotezi desteklenmiştir. Buna bağlı olarak öğrencilerin girişimcilik niyeti arttığında; onların özgüvenlerinin arttığını, çevrelerinden daha az sosyal baskıya maruz kaldıklarını, kendilerini daha bilgili ve becerikli gördüklerini ve ekonomik problemlere rağmen iş bulma konusunda kaygılarının azaldığını söyleyebiliriz. Elde edilen bulgular Balkaya'nın (2017) çalışması ile benzerlik göstermektedir.

Girişimcilik niyeti ile umutsuzluk alt boyutları arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda; girişimcilik niyeti ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler ($r=-0,237$), motivasyon kaybı ($r=-0,129$) ve umut ($r=-0,326$) arasında negatif yönde, düşük düzeyde ve

anlamli bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Buna göre H_5 (Girişimcilik niyeti ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili beklentiler, motivasyon kaybı ve umut arasında anlamli ve negatif yönlü bir ilişki vardır) hipotezi desteklenmiştir. Öğrencilerin girişimcilik niyeti arttığında, onların gelecek ile ilgili olumsuz beklentilerin ve motivasyon kayıplarının azaldığı, geleceğe dair umutlarının arttığı grlmştir. Bu doğrultuda araştırmamızdan elde edilen bulgular Eren (2020) ile paralellik göstermektedir.

İşsizlik kaygısı alt boyutları ile umutsuzluk arasındaki ilişki düzeyleri incelenmiş, işsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve zgven eksikliği ($r=0,608$), çevresel ve sosyal baskı ($r=0,608$), niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($r=0,468$) ve ekonomideki istihdam zorlukları ($r=0,501$) ile umutsuzluk arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamli bir ilişki saptanmıştır. Bu doğrultuda H_6 (İşsizlik kaygısının alt boyutları olan kişisel karamsarlık ve zgven eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ve ekonomideki istihdam zorlukları ile umutsuzluk arasında anlamli ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.) hipotezi desteklenmiştir. Elde edilen bulgular zelik Kaynak, ztuna (2020) ile Eren (2020) ile benzerlik göstermektedir.

Umutsuzluk alt boyutlarının, işsizlik kaygısı ile ilişki düzeyleri incelenmiş; umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler ($r=0,664$), motivasyon kaybı ($r=0,565$) ve umut ($r=0,527$) ile işsizlik kaygısı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde, anlamli bir ilişki olduğu grlmştir. Buna göre H_7 (İşsizlik kaygısı ile umutsuzluğun alt boyutları olan gelecek ile ilgili beklentiler, motivasyon kaybı ve umut arasında anlamli ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.) hipotezi desteklenmiştir. Buna göre artan işsizlik oranlarının öğrencilerin kaygı düzeylerini arttırdığı ve onların geleceğe dair olumsuz beklentiler içerisine girmesine yol açtığı, motivasyonlarını düşürdüğü ve geleceğe dair umutsuz duygular beslemelerine neden olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular Eren (2020) ile benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyinin onların demografik özelliklerine göre anlamli bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan analizler incelendiğinde; öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin onların cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı grlmştir.

Öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin onların yaşlarına göre farklılık oluşturup oluşturmadığına ait bulgular incelendiğinde, 22 yaş ve üzeri öğrencilerin girişimcilik niyetinin, 21 yaş ve altı öğrencilere göre daha yüksek olduğu, diğer bir ifade ile yaş ilerledikçe girişimcilik niyetinin arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, işsizlik kaygısı düzeyinin yaş faktörüne göre değişmediği, 22 yaş ve üstü öğrencilerin 21 yaş ve altı öğrencilere göre umutsuzluk düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Ailede ticaret ile uğraşan birinin olmasının, öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyleri üzerinde farklılığa neden olup olmadığına dair bulgular incelendiğinde, ticaret ile uğraşan ailelerin çocuklarının girişimcilik niyetinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer taraftan öğrencilerin işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin ise ailede ticaret ile uğraşan bireylerin varlığından etkilenmediği görülmektedir.

Baba eğitim durumunun, öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyleri üzerinde farklılığa neden olup olmadığına dair bulgular incelendiğinde, baba eğitim durumunun öğrencilerin girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Baba eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin girişimcilik niyeti artmaktadır. Bununla birlikte, baba eğitimi ilkökul düzeyinde olan öğrencilerin işsizlik kaygılarının yüksek olduğu, baba eğitim düzeyi lise ve üniversite düzeyinde olan öğrencilerin ise işsizlik kaygısının azaldığı görülmektedir. Ayrıca baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin yüksek olduğu, baba eğitim düzeyi lise ve üniversite seviyesinde olan öğrencilerin ise umutsuzluk düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılık oluşturup oluşturmadığına dair veriler incelendiğinde, girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı ancak umutsuzluk düzeyi ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Anne eğitim düzeyi yükseldikçe umutsuzluk düzeyi azalmaktadır.

Öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı

incelendiğinde, girişimcilik niyeti ile ailenin ekonomik durumu arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyi ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyinin yüksek olduğu, aile ekonomik düzeyi arttıkça öğrencilerin işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

Öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin girişimcilik ile ilgili ders/kurs alma durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair bulgular incelendiğinde, girişimcilik ile ilgili ders/kurs alan öğrencilerin girişimcilik niyeti artarken, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyinin azaldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar girişimcilik derslerinin girişimcilik eğilimini artırdığını ortaya koymaktadır (Seçgin, 2020). Girişimcilik eğilimi artan öğrencilerin ise iş kaygıları ve buna bağlı olarak umutsuzluk düzeyleri azalmaktadır.

Girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin öğrencilerin iş deneyimlerine göre farklılık oluşturup oluşturmadığına dair bulgular incelendiğinde ise, girişimcilik niyeti ve işsizlik kaygısının iş deneyimine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Çalışmada ayrıca öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ile iş deneyimi arasında anlamlı olarak fark bulunmaktadır. İş deneyimi olmayan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri daha yüksek iken, iş deneyimine sahip olanların umutsuzluk düzeyinin azaldığı görülmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sınırlılıkları ve bulguları doğrultusunda yeni yapılacak çalışmalara öneriler sunulmuştur.

- Bu çalışmanın verileri sadece Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırma evreni genişletilerek ve farklı eğitim örneklem grubunda daha geniş bir çalışma yapılabilir.
- Devlet ve Vakıf Üniversiteleri bünyelerinde yer alan çeşitli bölümlerde eğitim gören öğrenciler örneklem grubu olarak seçilerek hem bu iki grup arasındaki farklılıklar hem de bölümler arasındaki farklılıklar ortaya çıkabilir.
- Eğitim-Öğretim yılına yeni başlamış öğrenciler örneklem grubu seçilerek son

sınıf öğrencileri ile karşılaştırma analizi yapılabilir. Böylece alına eğitimin öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeyleri üzerindeki etkisi ortaya konabilir.

- Girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluğun olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğu dikkate alınarak öğrencilerin belirli aralıklarla girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinin değerlendirilmesi gerekir. Elde edilen verilere göre girişimcilik niyetlerinin arttıracak, işsizlik kaygılarını ve umutsuzluklarını azaltacak yöntemler belirlenebilir.
- Mezuniyet sonrası öğrencilerin girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk düzeylerinde hangi yönde değişimler meydana geldiğini ve ne tür davranışlara yöneldiklerini ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.
- Çalışmamızda meslek yüksekokulu öğrencileri örneklem olarak seçilmiş olmasına rağmen, girişimcilikle ilgili ders/kurs alan öğrenci sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu nedenle işsizlik oranının bu kadar yüksek olduğu ülkemizde, öğrencilere eğitimin daha önceki evrelerinde girişimcilikle ilgili dersler verilerek onlar girişimciliğe özendirilebilir.
- Ülkemizde girişimcilerin en büyük sorunlarından biri sermaye yetersizliği olduğu için, devletin girişimcilere verdiği destekler artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adaryani, R. L., Akban, M. R., Adel, F., & Amiri, A. (2014). Examine the effects of students' social capital components on entrepreneurship intention (evidences from: university college of agriculture and natural resources, university of Tehran)", *International Journal of Agricultural Management and Development (IJAMAD)*", 4 (2): 147-155.
- Adekiya, A. A. ve Ibrahim, F. (2016). Entrepreneurship intention among students. the antecedent role of culture and entrepreneurship training and development, *The International Journal of Management Education*, 14 (2): 116-132.
- Adler, Alfred., (2004). *Yaşamının anlamı ve amacı*, (K. Şipal, Çev.), (s. 52-167). Say Yayınları.
- Akgün A. Gönen S. Aydın M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20): 283-299.
- Akgün S.S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyeti ile İşsizlik Kaygısı Arasındaki İlişki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş İ. (2000). Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*. 145: 15-19.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 28(128): 65-71.
- Altuntaş, G. (2014). The Relationship Between Entrepreneurship And Strategic Management: A New Model And Test Of Strategic Entrepreneurship. *Research Journal of Business and Management*: 103-129.
- Alvarez, A. (1994). *İntihar-kan dökücü tanrı*. (Z. Çil Sarıkaya, Çev). Ankara: Öteki Yayınevi
- Aral, N. (1997). *Fiziksel istismar ve çocuk*. (1. Baskı). Tekışık Veb Ofset Tesisleri.
- Aytaç, Ö., & İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (18): 101-120.
- Balkaya E (2017). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRAI Bölgesi Örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

- Ballı, E. ve Koca Ballı A.İ. (2013). Üniversite öğrencilerinin bireysel değerleri ve girişimcilik eğilimleri. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 18(1): 101-121
- Başol, G. (2019). Eğitimde ölçme ve değerlendirme (Altıncı Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Başol, B. (2022). Araştırmacılar için istatistik (Üçüncü Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bauer, GP. (1980). *Effect Of State And Trait Anxiety And Prestige Of Model On İmitation*. [Doctoral Thesis]. Oklohama: Oklohama State University Philosopy. Erişim adresi: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2466/pr0.1983.52.2.375>
- Beck AT. ve Emery G. (2005). Anksiyete bozuklukları ve fobiler. (V. Öztürk, Çev). Litera Yayıncılık.
- Beck At, Weissman A, Lester D, Trexler L (1974). The measurement of pessimism: The hopelessness scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6): 861-865.
- Bird, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: the case for intention. *Academy of Management Review*. 13(3): 442-453
- Bozak, M. (1982). Anksiyete ve Okul Başarısı Arasındaki İlişkiye Ait Bir Araştırma. *Psikoloji Dergisi*, 4(16): 24-30.
- Bozkurt Ö. Ç., (2014). “Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Öğrencilerin Girişimci Olma Niyetlerinin İncelenmesi”, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 1(3): 27-47.
- Bozkurt, Ö. Kalkan A. Koyuncu O. Alparslan A. (2012). Türkiye’de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerinde nitel bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(15): 229-247.
- Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. [Yüksek lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Carretta CM. ve Ridner SH. ve Dietrich MS. (2014). Hope, hopelessness, and anxiety: A pilot instrument comparison study. *Arch Psychiatr Nurs*. 28(4): 230-234.
- Casson, M. (1982). *The entrepreneur*. Totowa, NJ: Barnes & Noble Books.

- Chen, Y. F., & Lai, M. C. (2010). Factors influencing the entrepreneurial attitude of Taiwanese tertiary-level business students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 38(1): 1-12.
- Coakes, SJ ve Steed, LG (2003). *Sıkıntı olmadan SPSS analizi: Versiyon 11.0 pencereler*. Queensland, Avustralya: Wiley.
- Colman, A. M. (2015). *A Dictionary of psychology*. Oxford University Press.
- Cüceloğlu, D. (2010). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve fen edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(14): 115-127
- Çelik, M. (2013). *Öğretmen Algılarına Göre İlkokul Yöneticilerinin Dönüşümcü Liderlik ve Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişki (Bağcılar ve Bakırköy İlçeleri Örneği)*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. Alparlan, A. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 8(1): 7-28.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Detay Yayınları.
- Demir, M. (2015). *Okul Tükenmişliğinin Yordanmasında Sınav Kaygısı ve Akademik Başarının Etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Demiriz, S, ve Ulutaş, İ. (2003). 9-12 Yaş çocuklarının kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*. 3(1): 1-9.
- Dilbaz, N., ve Seber, G. (1993). Umutsuzluk kavramı: Depresyon ve intiharda önemi. *Kriz Dergisi*. 1(3): 134-138.
- Doğan, A. A., & Baş, M. (2010). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin durumluk kaygı düzeyleri ile başarıları arasındaki ilişkileri / The relations between achievements and level of anxiety of physical education and sports departments students. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 5(3): 1-2.

- Dong, Q. ve Yang, B. ve Ollendick T. (1994). Fears in chinese children and adolescents and their relations to anxiety and depression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 35(2): 351-363.
- Dursun, S. ve Aytac, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1): 71-84.
- Endler, N. S. ve Kocovski, N. L. (2001). State and trait anxiety revisited. *Journal Of Anxiety Disorders*, 15(3): 231-245.
- Erdem, F. (2001). “Girişimcilerde risk alma eğilimi ve belirsizliğe tolerans ilişkisine kültürel yaklaşım”. *Akdeniz İİBF Dergisi*, (2): 43-61.
- Erdurur, K. (2012). *Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Düzce Üniversitesi.
- Eren, H. B. (2020). *Eczacılık Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı, Girişimcilik Niyeti ve Umutsuzluk İlişkisi: Ankara İli Örneği*. [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Erkan, İ. (2012). *Pazarlama Zekâsı ve Girişimcilik*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Ersoy-Kart M, Erdost He (2008). Unemployment worries among turkish university students. social behavior and personality. *An International Journal*, 36(2): 275-288.
- Esen, A. ve Çonkar, K. (1999). *Orta anadolu girişimcilerinin sosyo-ekonomik özellikleri, işletmecilik anlayışları ve beklentileri araştırması*. İnci Ofset Matbaacılık.
- Falco, Paolo, Haywood, L. (2016). “Entrepreneurship versus joblessness: explaining the rise in selfemployment”. *Journal of Development Economics*, (118): 245-265.
- Fayolle, A. Linan, F. (2014), “The future of research on entrepreneurial intentions”, *Journal of Business Research*, 67(5): 663-666.
- Fromm, E. (1982). Sahip olmak ya da olmamak. (A. Arıtan, çev.) İstanbul: Arıtan Yayınları.
- Fromm, E. (1995). *İnsandaki yıkıcılığın kökenleri 2, Canlıseverlik ve Ölüseverlik Arasındaki İlişki*. [Ş. Alpagut, Çev.]. Payel Yayınları.

- Galioglu, C. (2014). Beliren yetişkinlerin yalnızlık ve umutsuzluk düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi EBE*. 18-25.
- Gander, MJ. Gardiner HE. (2004). Çocuk ve ergen gelişimi. (A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur, Çev.) İmge Kitabevi.
- Geçtan, E. (1981) *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul. Hür -Yayın.
- Geçtan, E. (1988). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1999). *İnsan olmak (20.bs.)*. Remzi Kitabevi.
- George, D., ve Mallery, M. (2010). SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Girgin, G. (1990). *Farklı Sosyo-Ekonomik Kesimden 13-15 Yaş Grubu Öğrencilerde Kaygı Alanları ve Kaygı Düzeylerinin Başarıyla İlişkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma, İspir Hamza Polat MYO örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1): 23-38.
- Gürsoy, F. (2006). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerin benlik tasarım düzeyleri ile kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2): 183-190.
- Holcombe, R. G. (1998). Entrepreneurship and economic growth. *Quarterly Journal of Austrian Economics*, 1(2): 45-62.
- Horney, K. (2007). Ruhsal çatışmalarımız. (S. Budak, Çev.). Öteki Yayınevi.
- Hökelekli, H. (2008). *Psikolojiye giriş*. İstanbul. Düşünce Kitabevi Yayınları.
- Huberty, TJ. (2009). *Test and performance anxiety*. Principle Leadership, 1(10): 15-19.
- Kabaca, T. ve Erdoğan, Y. (2007). Fen Bilimleri, Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Alanlarındaki Tez Çalışmalarının İstatistiksel Açından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2,(22), 54-63.
- Karaman, S. (2009). *Sağlıkla İlgili Programlarda Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.

- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kaya, A. (2007). *Bilişim ve iletişim ışığında girişimcilik ve kobi yönetimi, genişletilmiş (2. Baskı)*. Eğitim Yayıncılık.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17: 17-63.
- Kautonen, T., Gelderen, M.V. & Fink, M. (2013). Robustness of the theory of planned behavior in predicting entrepreneurial intentions and actions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 39(3): 655-674.
- Keleş, H.N. ve Özkan, T.K. ve Doğaner, M. ve Altunoğlu, A.E. (2012). Ön lisans öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 5(9): 108-118.
- Kline, R. B. (2019). Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması-principles and practice of structural equation modeling. (S. Şen, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Kiessling, T. S. ve Glenn Richey, R. (2004). Examining the theoretical inspirations of a management guru: Peter F. Drucker and the Austrian School of Economics. *Management Decision*, 42(10): 1269-1283.
- Kinay, H. F. (2006). *Girişimcilik Kalkınma ve Rekabet İlişkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Kirzner, I. M. (2009). The alert and creative entrepreneur: A Clarification. *Small Business Economics*, 32(2): 145–152.
- Koçak, O. ve Çepni, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinin değerlendirilmesi: Yalova Üniversitesi öğrencileri örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(1): 241-265
- Korkmaz, S. (2000). "Girişimcilik ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma". *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(1): 163-169.
- Köknel, Ö. (1998). *Korkular takıntılar saplantılar*. 4. Basım. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel Ö (1999). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (2014). *Kaygıdan korkuya*. (1. Baskı). Remzi Kitapevi, İstanbul.

- Kierkegaard, Sören, (2007). Ölümçül hastalık umutsuzluk (M. Yakupoğlu, Çev.). Doğu Batı Yayınları.
- Kriese, M. ve Nabieu, GAA. ve Ofori-Sasu, D. ve Kusi, B. (2021). Entrepreneurship and agricultural resources for national productivity in Africa: Exploring complementarities, synergies and thresholds. *Journal of Entrepreneurial Communities, People and Places in the Global Economy*, 15(5): 643–664.
- Lee, I. ve T. ve Sheu, W. ve H. ve Liao, Y. J. ve Lin, S. Y. ve Lee, W. J. ve Lin, C. C. (2003). Relationship of stressful life events, anxiety and depression to hyperthyroidism in an Asian population. *Hormone Research in Paediatrics*, 60(5): 247–251.
- Linan F, Chen YW (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3): 119-144.
- Mammadova, A. (2016). *Çocuk Cezaevindeki Ergenlerle Ailesiyle Birlikte Kalan Ergenlerin Yaşam Doyumu ile Umutsuzluk ve Öğrenilmiş Güçlülük Düzeylerinin Karşılaştırılması*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Miao, C. (2015). *Individual Traits and Entrepreneurial Intentions: The Mediating Role of Entrepreneurial Self-Efficacy and Need for Cognition*. [Doktoral Thesis] Virginia: Virginia Commonwealth University
- Morgan, C. T. (2011). *Psikolojiye giriş*. (S. Karakaş Çev.). Eğitim Kitapevi Yayınları
- Myers, D. (2014). *The Theory of Planned Behaviour As A Predictor of Entrepreneurial Intention In The South African Jewish Community*. [Doktoral Thesis]. Africa University of Pretoria.
- Naktiyok, A. (2004). *İç girişimcilik*. Beta Yayınları.
- Naktiyok A, Timuroğlu Mk (2009). Öğrencilerin motivasyonel değerlerinin girişimcilik niyetleri üzerine etkisi ve bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3): 85-103.
- Namdar A (2018). *Bir Grup Öğrencide Umut, Kaygı ve Mutluluk Arasındaki İlişki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

- Ölçer Kimzan, F., & Sonmez, H. (2023). Anadolu üniversitesi açıköğretim sistemi öğrencilerinin işsizlik kaygısı ve girişimcilik eğilimi ilişkisinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1): 62-91. <https://doi.org/10.51948/auad.1136423>
- Öner, N. Ve Le Compte, A. *Durumluluk/süreklilik kaygı envanteri el kitabı* (1985). Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Öner, N. (1990). *Sınav kaygısı envanteri el kitabı*. Yöret Vakfı Yayınları.
- Öz, F. (2004). *Sağlık alanında temel kavramlar, kaygı ve korku*. Kendisi Yayınevi.
- Özgüven, İ. E. (2007). *Psikolojik testler*. Pdrem Yayınları.
- Özdaşlı, K., & Özkara, B. (2010). Girişimcilerimizin iş fikri bulma yöntemleri ve iş fikri bulma yöntemlerinin karar verme tarzları ile ilişkisi: Isparta-Burdur girişimcileri üzerinde bir araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2): 119-142.
- Özçelik kaynak, k., & Öztuna, B. (2020). Üniversite öğrencilerinde işsizliğe yönelik işsizlik kaygısı ve umutsuzluk: Dokuz Eylül üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15(60): 953-970. <https://doi.org/10.19168/jyasar.742879>
- Ratnamasih, I. ve Setia, B. I. (2016). "Internal and external factors that influence student entrepreneurship intention on private universities in bandung", in 8th *Widyatama International Seminar on Sustainability*. 394-400.
- Ridha, R. N. ve Wahyu, B. P. (2017). "Entrepreneurship intention in agricultural sector of young generation in Indonesia". *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurshi*, 11 (1): 76-89.
- Roberts, D. ve Woods, C. (2005). Changing the world on a shoestring: The concept of social entrepreneurship. *University of Auckland Business Review*, 7 (1): 45-51.
- Sabuncu, R. G. (2017). *Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetleri ve Çevresel Tutumlarını Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Salk, L. (1993). Çocuğun duygusal sorunları. (E. Onur, Çev.). Remzi Kitabevi.

- Sarason, IG. ve Sarason, BR. ve Pierce GR. (1990). Anxiety, cognitive interference and performance. *Journal of Social Behavior and Personality*, 5(2): 1-18.
- Schlaegel, C, Koenig, M. (2014). *Determinants of entrepreneurial intent*. A MetaAnalytic
- Schneiderman N., Ironson G. & Siegel S. D. (2005). Stress and health: Psychological, behavioral, and biological determinants. *Annu Rev Clin Psychol*, 1(1): 607–628.
- Seber, G. ve Dilbaz, N. ve Kaptanoğlu, C. ve Tekin, D. (1993). Umutsuzluk ölçeği, geçerlilik ve güvenilirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3): 139-142.
- Seber, G. (1991). *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliliği Üzerine Bir Araştırma*. [Yayınlanmamış Doçentlik Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Seçgin, Y. (2020). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerine etkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(1): 803–827.
- Sekmenli, T. (2000). *Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Sezer, C. (2013). Kariyer olarak girişimcilik ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin içerik analizi ile belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 49-60.
- Shapiro, A. Sokol, L. (1982). The social dimensions of entrepreneurship. *Encyclopedia of entrepreneurship*. Prentice Hall, Englewood Cliffs. 72-90.
- Shen, T. ve Osorio, A.E. ve Settles, A.M. (2017), Does family support matter? The influence of support factors on entrepreneurial attitudes and intentions of college students, *Academy of Entrepreneurship Journal*, 23 (1): 24-43.
- Shook, C. L. ve Priem, R. L. ve McGee, J. E. (2003). Venture creation and the enterprising individual: A review and synthesis. *Journal of Management*, 29(3): 379-399.
- Spielberger, C. D. (1966). Theory and research on anxiety. *Anxiety and Behavior*, 1: 3-20.
- Şahin, C., & Tunçel, M. (2008). Sınıf öğretmenliği ve beden eğitimi öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin psikososyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2): 45-50.

- Şeşen, H. ve Basım, N. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, (12): 21-28.
- Stevens, J. (1996). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*. (3rd edition), Mahwah, Lawrence Erlbaum: New Jersey.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Tayfun Ant, Korkmaz A (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17): 534-558.
- Taysı, K. ve Canbaz, S. (2014). Önlisans öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini ve eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Elektronik Meslek Yüksekokulları Dergisi*, 4(1): 59-67.
- TDK (2023). Erişim adresi: [<https://sozluk.gov.tr/>]. Erişim Tarihi: 05.01.2023.
- Tok, N. ve Seçer, A. ve Davran, MK. ve Çobanoğlu, F. ve Özalp, B. (2014). Ziraat fakültesi son sınıf öğrencilerinde girişimcilik özellikleri, algısı ve eğilimi: Çukurova ve Adnan Menderes üniversitesi örneği. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 1277-1286.
- Toksoy, B. (2019). *Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisinde Stratejik Güven ve Ortak Değerlerin Moderatör Rolü Üzerine Bir Araştırma*. [Doktora Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Tosunoğlu T. (2003). *Girişimcilik ve Türkiye'nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- TÜSİAD, (1987). Türkiye'de girişimcilikle ilgili sorunlar ve çözümler. İstanbul.
- Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: gölbaşı meslek yüksekokulu örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (15): 349-372.
- Uslan, B. (2019). *Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisinin Planlanmış Davranışlar Teorisine Göre Değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

- Uygun M, Mete S, Güner E (2012). Genç girişimci adayların girişimcilik eğilimi ve girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2): 4.
- Ünal, N. (1998). *Dini İnanç ve Duanın Umutsuzlukla İlişkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Üngören, E. & Ehtiyar, R., (2009). Türk ve Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*, 4 (14): 2093-2127.
- Ünsar, S., Taştan, İ., Ünsar, S., Dindar, İ. (2006). İş tatmin düzeyleri ve etkileyen etmenler: sağlık sektöründe bir alan araştırması. *Verimlilik Dergisi*, (2): 94.
- Varol Ş. (1990). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Yalom, I. (2001). Varoluşçu psikoterapi. (Z. İyidoğan Babayiğit, Çev.). Kabalcı Yayın Evi.
- Yapıcı, A. (2006). *Alkol Bağımlılığında Depresyon ve Anksiyetenin Yeti yitimi ve Yaşam Kalitesine Etkisi* [Uzmanlık Tezi]. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Yılmaz İ.A., Dursun S., Güngör Güzeler E. & Pektaş K. (2014). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeyinin belirlenmesi: bir örnek çalışma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4): 16-26.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı*. (23. Baskı). Özgür Yayınları.

EK 1: ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu anket formu, “Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Son Sınıf Öğrencilerinde Girişimcilik Niyeti, İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk İlişkisi” başlıklı tez çalışması için sizlerin yaklaşım ve görüşlerinizin değerlendirilmesi amacıyla düzenlenmiştir. Ankete vereceğiniz doğru bilgi ve görüşleriniz olası sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik önemli katkı sağlayacaktır. Gönüllülük esasına bağlı olarak katılacağınız anket yaklaşık 10 dk sürmektedir. Kişisel bilgileriniz ankete yazılmayacağından, toplanan bilgiler başka bir platformda paylaşılmayacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkürler.

Muhammet Ali ÖMÜR

TOĞÜ İşletme Bölümü/Yüksek Lisans

A. Birinci bölüm

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
İleride bir gün kendi işimi kurabilirim.					
Gelecekte bir iş kurma konusunda kararlıyım.					
Profesyonel olarak hedefim bir girişimci olmaktır.					
Ciddi anlamda kendi işimi kurmayı düşünüyorum.					
Kendi işimi kurmak ve devam ettirmek için elimden geleni yapacağım.					
Bir girişimci olarak her şeyi yapmaya hazırım.					
Yakın gelecekte içinde bulunacağım işgücü piyasasında durumum belirsizdir.					
Hayattan beklediğim şeylere kavuşabileceğimi düşünmüyorum.					

Eğitimim sonrası hayatımın daha sıkıntılı olacağını düşünüyorum.					
Gelecekteki iş hayatımın ve meslek sahibi olmanın oldukça belirsiz bir durum olduğunu düşünüyorum.					
Şimdiki hayatıma kıyasla gelecekte daha mutlu olacağımı düşünmüyorum.					
İşsiz kalırsam çevreme karşı itibarımı yitireceğimden ve gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ediyorum.					
Bu gidişle meslek sahibi olabilmem için yeni bir bölüm daha okumam gerekebilir.					
Ailemden yakın gelecekte bir iş sahibi olmam için baskı görüyorum.					
Mezuniyetimden sonraki 3 yıl içinde iş bulamam benim için bir travmadır.					
Yakın çevremdeki insanların üniversiteyi bitirdikten sonra işsiz kalmaları neden okuduğumu sorgulatmakta, nasılsa iş yok düşüncesiyle okulu bırakmayı düşündürmektedir.					
Yakın arkadaşlarımla yaşadığı işsizlik kaygısı beni de etkilemektedir.					
Aldığım eğitimle ilişkili mesleğin, gelir olarak ihtiyaçlarımı karşılamayacağını düşünüyorum.					
İyi bir işim olması için sanırım lisansüstü eğitim almam gerekecek.					
Aldığım eğitim gelecekte sahip olabileceğim meslekler için yetersiz kalabilir.					
Sahip olduğum nitelikler ve almakta olduğum eğitim iyi yerlere gelebilmem için yeterli değildir.					
Kendimi nitelikli bir işgücü olarak göremiyorum.					
Kendimi gelecekte çalışmak istediğim alanla ilgili bilgi ve beceri sahibi olarak göremiyorum.					
Ülkemizde istihdam olanaklarının eğitilmiş gençler için az olması iş bulamayacağımı düşündürmektedir.					
Türkiye’de mezun olacağım bölümle ilgili iş olanakları kısıtlıdır.					
Yakın çevremde mezun olduktan sonra iş bulamama					

durumları bana da gelecekte iş bulamayacağıma düşündürmektedir.					
KPSS, EUS, YDS, ALES gibi sınavlar veya formasyon almam iş ya da işsizlik hayatımın başlangıcıdır.					
Çalışmak istediğim meslekte işgücü ihtiyacının azalması beni korkutuyor.					
Yeni mezun arkadaşlarımın işsiz kalması bana da işsiz kalabileceğimi düşündürmektedir.					
Okuduğum bölümle ilgili iş olanaklarının yeterli olduğunu düşünmüyorum.					
İleride çalışmak istediğim sektörün gittikçe daraldığını görüyorum.					
Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum.					
Kendim ile ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam iyi olur.					
İşler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.					
Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.					
Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.					
Benim için çok önemli konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum.					
Geleceğimi karanlık görüyorum.					
Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı umuyorum.					
İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiçbir neden yok.					
Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı.					
Gelecek, benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu görünüyor.					
Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum.					
Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.					
İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor.					

Geleceğe büyük inancım var.					
Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre bir şeyler istemek aptallık olur.					
Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi.					
Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor.					
Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum.					
İstedğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim.					

B. İkinci bölüm

Cinsiyetiniz?

( ) Kadın

( ) Erkek

Yaşınız?

( ) 21 yaş ve altı

( ) 22 yaş ve üzeri

Ailenizde ticaret ile uğraşan biri var mı?

( ) Var

( ) Yok

Babanızın eğitim durumu?

( ) ilköğretim

( ) lise

( ) üniversite

Annenizin eğitim durumu?

( ) ilköğretim

( ) lise

( ) üniversite

Ailenizin ekonomik durumunu nasıl tanımlarsınız?

( ) 20001 ve üzeri

( ) asgari ücret – 20000 arası

( ) asgari ücret

Girişimcilikle ilgili ders/kurs aldınız mı?

( ) Evet

( ) Hayır

Bugüne kadar hiç iş deneyiminiz oldu mu?

( ) Evet

( ) Hayır